

Maandschrift voor Bijenteelt - Keuznummer 1953

CURSUSSEN

tuinbouw-landbouw-veeteelt-zuivel

MERCURIUS APELDOORN Holland

★ Speciaal Instituut voor schriftelijk land- en tuinbouwonderwijs. ★

Onze bekende schriftelijke cursussen beginnen weer deze maand. Vraagt ons gratis Jubileumprospectus met 162 cursussen.

Bijenteelt - Bedrijfsleider - Selecteur - Kuikenbroeder - Pluimveeteelt - Fruitteelt - Groenteteelt - Tuinarchitectuur - Tuintekeningen - Melkcontroleur enz.

Nog steeds betalen wij de hoogste prijzen voor Uw

★ HONING EN WAS

Ook verwerken wij Uw was tot de fijnste kunststraat!

Beleefd aanbevelend:

JASPER'S BIJENPARK - HEERENVEEN

SPEURBIJTJES

TE KOOP: gebruikte kasten voor Simplexramen; 3 dubb. broedk.; 1 enk. broedk.; 2 zesraams; 1 negenraams; 3-delig koninginnekastje. Hiervan 5 bevolkt. Uitneembare stalen buisstal 2 x 2 meter. Drie-raamsslinger op kogellagers; enkele toebehoren. SPOOR, Laurierstraat 84, Eindhoven.

GEVRAAGD: **Prima Klaverhoning.** Brieven met monster en prijs: Bijenstand De Klaverbloem, Middelharnis. **Aangeboden:** nog enkele ledige kasten, zeer billijke prijs. GEBS. VAN GENT, Chr. de Vrieslaan 29, Middelharnis.

TE KOOP: ongeveer 40 kg heidehoning en 25 kg koolzaadhoning (geslingerd). P. STRAAT, Gron. straat 123, Assen.

Nagekomen afdelingsbericht

AFD. BILTHOVEN

De 2de praataavond is een groot succes geworden. De heer P. Klapwijk, secr. afd. R'dam, sprak over het imkeren in R'dam. De 76 jarige heer G. Schrijver uit Veenendaal, behandelde zijn wijze van imkeren. Beide sprekers werden met belangstelling aangehoord en oogstten een dankbaar applaus.

Na de pauze sprak de heer G. Bootsman, tuinchef van het Pinetum „Blijdenstein" te Hilversum over: „Het gehele jaar bloeiende heide in uw tuin". Een aantal variëteiten van Calluna en Erica mitsgaders enige besdragende heestertakken werden door de deskundige spreker gedemonstreerd. Tot slot van zijn causerie werden een aantal buitengewoon fraaie kleurenbeelden vertoond van inheemse en exotische bloemen. Al met al een zeer geslaagde avond.

Redacteur: R. P. Groenveld. Adres Redactie en Administratie: Bijenhuis, Wageningen. Telefoon 2863, Postrekening 27772.

Commissie van Redactie: A. S. Planting, B. A. v. d. Sande en A. Vink. Adviseurs: de Rijksbijenteeltconsulenten.

ZOJUIST VERSCHEEN

een nieuw belangrijk boek voor de bijenteelt

Het stapelkast-systeem als grondslag voor productieve bijenteelt

door

JOHAN W. SCHOTMAN

Stofomslag van R. v. Looy

Dit boek is een betrouwbare gids voor de nieuwe methoden, die de weg wijst tot de beginselen van winstgevend imkeren met moderne kasten. Schotman behoort tot degenen die al vele jaren hamerden op dat aangezicht: hervorming, modernisatie.

Hij is op bijengebied een goede bekende. Dit nieuwe boek van hem bevat talloze goede raadgevingen, berustend op 'n 20-jarige ervaring met bijen. Men vindt hier in kort bestek bijeen, wat onontbeerlijk is voor de bijenman, die honing wil oogsten. Een handig en onmisbaar werkboek voor de praktische imker, dat in Nederland en België zijn weg zal vinden. Rijk geïllustreerd.

Inhoudsopgave:

Voorwoord - Bijenhouden en imkeren - Begrijpt jij uw bijen, begrijpen zij U? - De zin van de losse bouw - Welke woning en welke raamsort? - De bijenwoningen - Wat men van de bijen weten moet - Het onderzoek - Het vinden, knippen en merken van de koningin - Verplaatsen, reizen en verenigen - Voederen en overwinteren - Het scheppen en huisvesten van een zwerm - Eenvoudige zwermbeu- geling - Afleggers, kernvolkjes en bevruchtungs- kastjes - Eenvoudige koninginneteelt - Beginselen van het honingwinnen - Drachtmogelijkheden en bedrijfsplan - Verhogen van het haalvermogen - Zwermbestrijding - Verdubbelen van de broedruimte - Methoden zonder uitbreiding (zwermbestrijding) - Methoden met uitbreiding - De methode Snelgrove - Twee tot vier koninginnen in één kast - Raat- en sectiehoning - Slingerhoning - Honing als voedsel en geneesmiddel - Raten en was - Bijenziekten en vijanden der bijen - Het stille seizoen - Noodzakelijke boekhouding - Bijengif en anaphylaxie - Enkele biblio- graphische gegevens betreffende honing en bijengif - Register.

Ingenaaid f 7,20; gebonden f 8,90

In de boekhandel verkrijgbaar

BESTELBON

Aan N.V. De Tijdstroom, Lochem

Zend mij via boekhandel

1 ex. Schotman: Het stapelkast-systeem, ing./geb.

Naam:

Adres:

MAANDSCHRIFT VOOR

BIJENTEELT

No. 12 DECEMBER 1953
54ste JAARGANG

UITGAVE VAN DE
VERENIGING TOT
BEVORDERING DER
BIJENTEELT
IN NEDERLAND.

Versijnt de eerste Dinsdag
van elke maand.

*Honing op het brood
Maakt de wangen rood.*

(Foto H. G. Maagendans)

Huiswaarts, zwaar beladen met heidehoning.

(Foto H. G. Maagendans)

Wenken voor gevorderden

DIT, waarde lezers, is dan de laatste aflevering in deze rubriek en hiervoor heb ik het probleem van de bruidszwermen bewaard. Al is, zoals ik al eerder schreef, *de* oplossing voor dit vraagstuk nog niet gevonden, het kan helemaal geen kwaad daarover nog eens van gedachten te wisselen.

Als we dan eerst de ons allen bekende feiten eens onder de loupe nemen, kunnen we de volgende regels vaststellen:

- a. Bruidszwermen komen niet ieder jaar even veelvuldig voor;
- b. Verschillende volken, welke op geheel gelijke wijze

worden behandeld, geven in het ene geval een bruidszwerm en in het andere niet; en

- c. Het kost dikwijls grote moeite een geschepte bruidszwerm op het volk te houden, in vele gevallen vliegt deze de volgende dag weer opnieuw af.

Ik geloof dat geen enkele imker tegen deze samenvatting bezwaar zal hebben. Zo eens met verschillende imkers over dit bruidszwermen pratende, is mij gebleken dat er eigenlijk niemand goed raad mee weet. Er zijn er die menen dat het bruidszwermen een erfelijke eigenschap, of in ieder geval een ongewenste eigenschap van de koningin is en dezen zoeken dus

meteen de moer uit de bruidszwerm en geven het volk een andere moer. Er zijn er die behoorlijk toezicht op hun stal kunnen houden en die de bruidszwerm, als deze na op het volk te zijn teruggeslagen, nog een keer afkomt, eenvoudig afzonderlijk opzetten, omdat zij van mening zijn, dat het in dat geval toch hopeloos is. Dit is natuurlijk een omzeilen van de moeilijkheid. Er zijn er ook, die de buik zo vol hebben van bruidszwermen, dat zij bedrijfsmethoden, waarbij dit euvel zich kan voordoen, zo min mogelijk toepassen.

Nu staat het als een paal boven water, dat wij, als we nog wat honing willen winnen en op deze wijze enige vergoeding voor de kosten van onze liefhebberij willen krijgen, vóór de hoofddracht onze volken op enigerlei wijze zullen moeten versterken. Het is vanzelfsprekend dat we het volk dan tegelijkertijd een jonge moer geven. Dit komt altijd neer op het werken met twee broedkamers gedurende het seizoen en of deze nu zijn ondergebracht in een kast met een reservekastje, dan wel in twee grote kasten, of in één kast gescheiden door separator of snelgroeboard, speelt feitelijk helemaal geen rol. De kern van de zaak is, dat we pogen vóór de dracht twee moeren aan de leg te hebben, waarvan we de jonge aanhouden en de oude in de meeste gevallen — om maar een algemeen gangbare term te gebruiken — melken en die we dan daartoe gewoonlijk in een aflegger aan de leg houden. We zullen dus meestal in het standvolk de jonge moer kweken, zodat we gedwongen zijn het vraagstuk der bruidszwermen met vereende krachten op te lossen of daarmee voor altijd te blijven zitten.

Terugkomende op het in de aanhef onder a., b. en c. gestelde valt de overeenkomst op met het normale zwermen van de bijen. Ook daar kennen we zwermjaren, ook ten opzichte van het normale zwermen kennen we zwermtrage volken en zwermduivels en ook daar is, als geen bijzondere methode wordt toegepast, de zwermduift soms niet te onderdrukken, zodat men gedwongen is een zwerm op te zetten.

Daar zwermtraagheid een eigenschap is van de moer en bij zuiver ras erfelijk is, zou het wel eens kunnen zijn, dat die imkers, die alle „bruidszwermende” moeren meteen verwijderen en door moeren uit zwermtrage volken vervangen, de eerste schrede op het goede pad hebben gezet. Weliswaar zal bij onze tot in het oneindige gekruiste moeren, deze eigenschap daarmee niet verdwenen zijn en onherroepelijk weer te voorschijn komen, maar het is een stap in de goede richting en kan zeker niet schaden.

Trekken we de vergelijking met het normale zwermen nog een beetje verder door, dan valt het op dat in een volk, waarin de zwermduift eenmaal een zekere hoogte heeft bereikt, dit zwermen niet meer is tegen te gaan, wat veel overeenkomst vertoont met de bruidszwerm, die op het volk terug geslagen, steeds maar weer afkomt.

Indien deze vergelijking geheel, of ook maar voor een gedeelte opgaat, kunnen wij daaruit een aantal gevolgtrekkingen maken, die ons misschien een eind op de goede weg kunnen brengen.

Wanneer ik de belangrijkste punten, welke voor het normale zwermen van belang zijn, nog even mag opsommen, dan zijn dit in hoofdzaak de volgende:

- a. Overbevolking werkt het zwermen in de hand;
- b. Heeft de zwermduift eenmaal een zekere hoogte be-

reikt, dan is het zwermen niet meer te stuiten;

- c. Zwermtrage stammen geven uiteraard de minste zwermen; en
- d. Er zijn uitgesproken zwermjaren, hetgeen wil zeggen dat weer en dracht daarbij mede een — vermoedelijk niet onbelangrijke — rol spelen.

Dit toepassende op de bruidszwermen zou dus onze gedragslijn moeten zijn:

a. Overbevolking voorkomen m.a.w. de broedaflegger met de oude moer vooral niet te klein nemen, waarmee ik bedoel flink wat bijen erbij schudden, waardoor tevens een groter broednest kan worden gevormd en straks meer raten kunnen worden teruggenomen. Tegen de tijd dat in het moervolk de jonge moer aan de leg is, is er in die kast zoveel broed uitgelopen, dat daarin voldoende jonge bijen aanwezig zijn.

b. De broedaflegger op een zo vroeg tijdstip maken, dat zwermduift nog niet de hoogte heeft bereikt, dat het zwermen niet meer is tegen te gaan. Ik geloof dat we hier het punt hebben, waar het afgelopen seizoen ons parten heeft gespeeld. Het fruit heeft het buitengewoon goed gedaan en de volksontwikkeling was van dien aard, dat we met het maken van de broedafleggers — dit is natuurlijk een volkomen persoonlijke mening, die ik graag voor een betere geef — eigenlijk niet hebben kunnen wachten totdat de bijen van het fruit terug waren, maar we hadden dit op de fruitdracht moeten doen, gelijk onze voorvaders op het fruit hun korven plachten af te jagen.

c. Het werken met zwermtrage moeren kan natuurlijk alleen maar voordeel geven en wat betreft

d. de invloed van weer en dracht, dat zijn beide factoren, die de gehele gang van het bijenleven beheersen en waarop wij gelukkig niet de minste invloed hebben. Deze onzekerheid, het verrassende, het steeds op zijn hoede moeten zijn, het steeds moeten trachten de volken in de beste conditie te houden, daarin zit tenslotte een groot deel van het bekorende van het imkeren voor de amateur.

Ik vlei mij geenszins met de hoop, met deze bijdrage het probleem van het bruidszwermen te hebben opgelost, maar we zouden, de hierin ontwikkelde theorie in het oog houdend en daarnaar werkend, over enkele jaren eens kunnen kijken of we gewonnen of verloren hebben.

Hiermede waarde lezers, heb ik in hoofdzaak de stof behandeld, welke ik mij had voorgenomen in deze rubriek te verwerken en rest mij slechts afscheid van U te nemen. Het is altijd moeilijk er achter te komen, of een rubriek als de onderhavige inderdaad wordt gelezen en in de smaak valt. Ik heb met veel genoegen deze rubriek geschreven en de fotografische illustratie verzorgd en hoop dat U ten minste plezier zult beleven aan de laatste foto, welke ik U mag aanbieden en die op de omslag van dit Kerstnummer prijkt, een attentie, waarvoor ik de redactie, die mij ook overigens met de beschikbaar gestelde ruimte zeer welwillend is tegemoet gekomen, zeer erkentelijk ben.

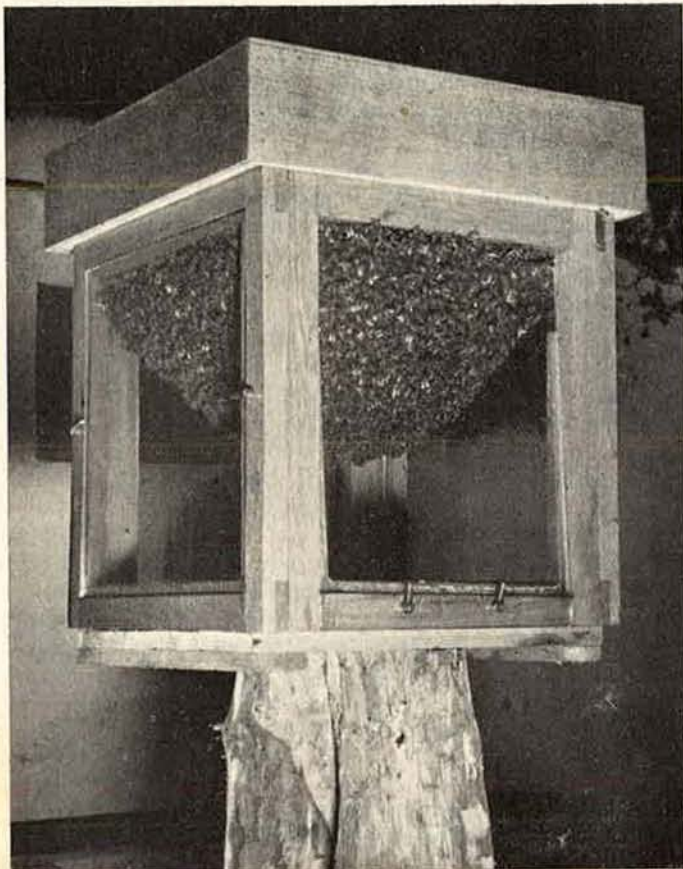
Ik wens U met de Uwen voor 1954 het allerbeste en hoop dat het nu eens een goed bijenjaar mag worden.

Arnhem.

H. G. MAAGENDANS

En wij danken de heer Maagendans voor de prettige en deskundige bijdragen en voor zijn meesterlijke foto's.

Red.

In een vorig nummer vertelden we reeds een en ander over de demonstratiestal van de afdeling Arnhem. Deze foto geeft een kijkje op een deel van het interieur van de stal. Links boven een observatiekast, dan een oude bisschopsmuts, kasten, een boogkorf, Het glazen kamerscherm, waarachter het publiek de behandeling van een volk kan volgen, is duidelijk zichtbaar. Geheel rechts een oude honingpers. De uitvoering van de stal is prachtig aangepast aan de sfeer van de omgeving.

De vitrine met bijen in de demonstratiestal van de afdeling Arnhem trekt veel belangstelling. De naar ons toegekeerde ruit is aan de bovenzijde iets korter gehouden, zodat de bijen daar kunnen in- en uitvliegen. Dit bovenzijde bevat in de praktijk uitstekend.

(Foto's H. G. Maagendans)

DE RAMP DE HULP

Bij het Bijenhuis kwam binnen:

Vorig saldo	f 3.663,98
Afd. Vilt-Berg-Terblijt	f 11,25
De afdeling Schimmert had een aantal volken en materiaal beschikbaar gesteld voor de getroffen imkers. De volken mochten niet naar het rampgebied worden vervoerd in verband met het mijtziektegevaar. Het geschonkene is verkocht en de opbrengst is aan het Bijenhuis overgemaakt, n.l.	
	f 100,—
Totaal op 22 October	f 3.775,23
Ons gironummer is: 27772.	

FRIESLAND HIEP WALCHEREN

Twee van onze collega's, n.l. de Jonge en Lokerse, zagen door de stormvloed, die het stadje Veere over- en doorspoelde hun gehele imkersinventaris vernield, weggevaagd. Op sommige plaatsen stond het zeewater 3 m. hoog!

In de ledenvergadering van de afd. Walcheren werd besloten hen te helpen tot ten hoogste met f 200.—, zijnde het totaal van onze afdelingskas. Er zou dan voor 1954 een verhoging van de contributie met f 1.— worden toegepast. Daarna kregen wij de heuglijke mededeling dat de kring Friesland voor de beide slachtoffers f 400.— bijeen had gebracht, voorwaar een prettige hulp, waarvoor wij de Friezen langs deze weg nog hartelijk dank zeggen. Door een en ander zijn de Jonge en Lokerse, wat de imkerij betreft, er weer bovenop. De Jonge, een oude imker, behandelt zijn stal met een jeugdig vuur en heeft zelfs weer kunnen slingeren van de dracht op de klaver. Een mooie stal van het Rampenfonds, bij welks ingebruikname het dagelijks bestuur der gemeente Veere tegenwoordig was, vormt het sluitstuk van de spontane hulp, waarmee beide imkers zeer ingenomen zijn.

De secretaris van de afd. Walcheren,
H. JANS RZN.

NOORD HOLLAND HIEP BRIELLE EN HOEKSEWAARD.

Namens de afdeling Brielle en Hoeksewaard brengen we onze dank aan de verschillende afdelingen in Noord Holland voor alles, wat door hen bijeengebracht is tot leniging van de nood, die door de ramp aan verschillende imkers van onze afdelingen zulke grote verliezen heeft gebracht. Het Hoofdbestuur lid de heer ter Brugge heeft de adoptie op touw gezet en, ofschoon hij door ongesteldheid niet alles heeft kunnen doen wat zijn opzet was, zijn wij, op zijn verzoek, op 28 September bij wijze van ophaaldienst door de provincie Noord-Holland getrokken om de geschonken bijenvolken in kasten en korven en diverse materialen in ontvangst te nemen.

Na ontvangst van de goederen in de tuin van de Landbouwschool te Klaaswaal zijn we met de verdeling voor beide afdelingen begonnen en daarna kon elke afdeling met de distributie onder de getroffen leden beginnen. Ook namens de begunstigde imkers onzer afdelingen brengen we hiermede dank aan allen, die van hun medeleven blijkt gaven door milde giften.

Namens afd. Brielle
A. C. ROSKAM,
Namens afd. Hoeksewaard
D. KRIJGSMAN

KRING GRAAFSCHAP LIEMERS HIEP WERKENDAM EN WILLEMSTAD

Overeenkomstig de richtlijnen van het Hoofdbestuur heeft het bestuur van de Kring Graafschap Liemers de hulpverlening aan de imkers in het rampgebied ter

hand genomen. Nadat de secretarissen van de afdelingen Willemstad en Werkendam opgave hadden verstrekt van de omvang der schade, werd de organisatie der hulpactie opgezet. Het resultaat was, dat op 25 September een vrachtauto kon rijden en de heer Mom, voorzitter van de afdeling Eibergen, die de zorg voor het vervoer op zich had genomen, op de route tussen Eibergen en Babberich een 70-tal kast- en korfvolken, alsmede lege kasten en ander materiaal, kon inladen. Met het oudste bestuurslid, de heer Schaap uit Zutphen, werd vervolgens de tocht naar Werkendam ondernomen, waar aan het opgegeven adres de lading werd overgegeven aan de bestuursleden van die afdeling, in tegenwoordigheid van belangstellende imkers, die zeer ingenomen waren met het gebodene, dat goed van pas kwam.

Het aantal gezonden volken is ongeveer gelijk aan het aantal, dat als verloren is opgegeven.

De wn. secretaris
H. BECKING

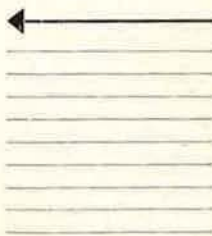
De afdeling Werkendam brengt aan het Kringbestuur van Graafschap Liemers haar hartelijke dank over voor de op 25 September ontvangen kasten, korven, suiker en bijenbenodigdheden. U hebt veel gegeven om ons tegemoet te komen in wat wij door de ramp van 1 Februari verloren hebben.

Wij hebben de indruk gekregen, dat de imkers zich voelen als een familie in groot verband, bereid elkander te helpen. Een woord van dank aan de voorzitter van de afdeling Eibergen, de heer Mom en Uw Kringbestuurslid de heer Schaap, die lading en vervoer hebben geregeld en de lange tocht, die reeds om 4 uur 's morgens een aanvang nam, hebben meegemaakt en Uw gaven in goede staat hebben afgeleverd.

Verder dank aan Uw wn. secretaris, de heer Becking voor de aan deze regeling verbonden correspondentie. Onze afdeling zal een dankbare herinnering aan Uw Kring bewaren.

Het dagelijks bestuur der afd. Werkendam.

G. M. MIJNLIEFF
voorz.
C. VAN DER STELT
secr.

Over de regeling van de Stuifmeelvoorraad in een bijenvolk

door Dr. C. L. Deelder

Alhoewel onze bijen nu nog in hun winterrust verkeren, weten wij, dat binnen afzienbare tijd de eerste uitvluchten weer zullen beginnen, waarna de activiteit van het volk geregeld zal toenemen, totdat in voorjaar en zomer de bijen op volle kracht werken tot voordeel van de imker. Het is daarom wel eens nuttig om met onze gedachten vooruit te lopen op de tegenwoordige gebeurtenissen en ons eens te bezinnen op wat onze bijen volgend jaar kan overkomen.

Wij allen weten, dat de bijen, willen zij goed gedijen, over een voldoende hoeveelheid stuifmeel moeten kunnen beschikken, hetwelk als voedsel genuttigd wordt. Dat de stuifmeelhoeveelheid in een volk door de bijen van dusdanig groot belang wordt geacht, dat hiernaar de werkzaamheden van de vliegbijen geregeld worden, is echter iets wat minder bekend zal zijn. Laten wij daarom dit eens nader bespreken aan de hand van het mooie artikel van de heer Lindauer¹⁾, dat kortgeleden verschenen is.

Lindauer werkte met twee volken van gelijke sterkte en telde gedurende de kastanjabloei in het voorjaar geregeld de thuiskomende bijen, die deze drachtplant bevlogen hadden. Daarbij maakte hij onderscheid tussen kastanjestuifmeel- en kastanjenektarhaalsters. Dit onderscheid is goed te maken. Immers, de stuifmeelhaalsters komen van de kastanje terug met roodbruine stuifmeelklompjes, de nektarhaalsters zijn a.h.w. geheel bepoederd.²⁾

Nu werd voor één volk een stuifmeelval geplaatst,

waarbij terecht de verwachting werd geopperd, dat dit volk wel spoedig gebrek aan stuifmeel zou krijgen, gezien de grote broedaanzet, waarna de telling begon. Zoals bij zovele proeven, zal dit tellen wel een vrij vervelend werkje zijn geweest, de resultaten waren echter opmerkelijk. Deze kunnen wij wel het best bespreken aan de hand van bijgaande figuren.

In fig. 1 zijn van de twee volken voor elke dag de percentages uitgezet van de stuifmeelhaalsters ten opzichte van het totaal aantal bijen, dat de paardekastanje bevloog. Dus als er op één dag 70 bijen nektar en 30 bijen stuifmeel van de kastanje hebben gehaald, waren er 30 van de 100 bijen stuifmeelhaalsters en is dus als percentage het getal 30 aangegeven. Een oogopslag leert nu, dat er van het volk met de stuifmeelval naar verhouding veel meer bijen op stuifmeel hebben gevlogen dan van het andere. Tevens volgt hier dan uit, dat van het eerste volk minder bijen nektar hebben gehaald. Dit verschil tussen de twee volken is groot en bedraagt ruwweg gemiddeld wel 50 %.

Het volgende jaar werd de proef herhaald, nu onder enigszins gewijzigde omstandigheden. De 9e Mei zien we dat er zoals gewoonlijk ongeveer 10% der bijen op stuifmeel uitvloog. Daarna kwamen echter enige zeer koude dagen, waarbij er geen mogelijkheid tot vliegen bestond. Het was alsof de natuur zelf een stuifmeelval geplaatst had, die aanvoer van vers stuifmeel verhinderde. Doordat nu de volken zich in de tijd van sterke

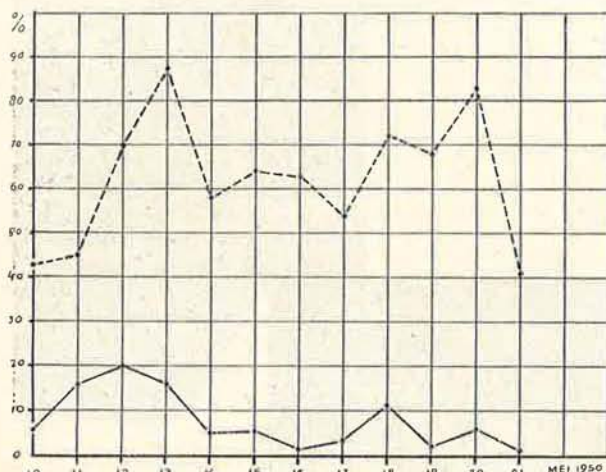

FIG. 1

Percentages van bijen, behorende tot twee volken, welke kastanjestuifmeel haalden. De stippellijn heeft betrekking op het volk met de stuifmeelval.

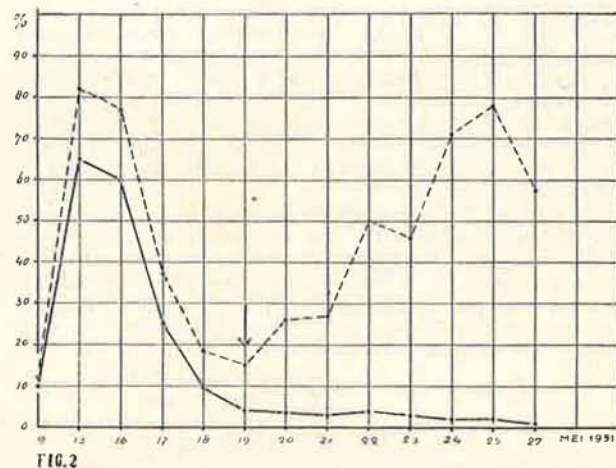
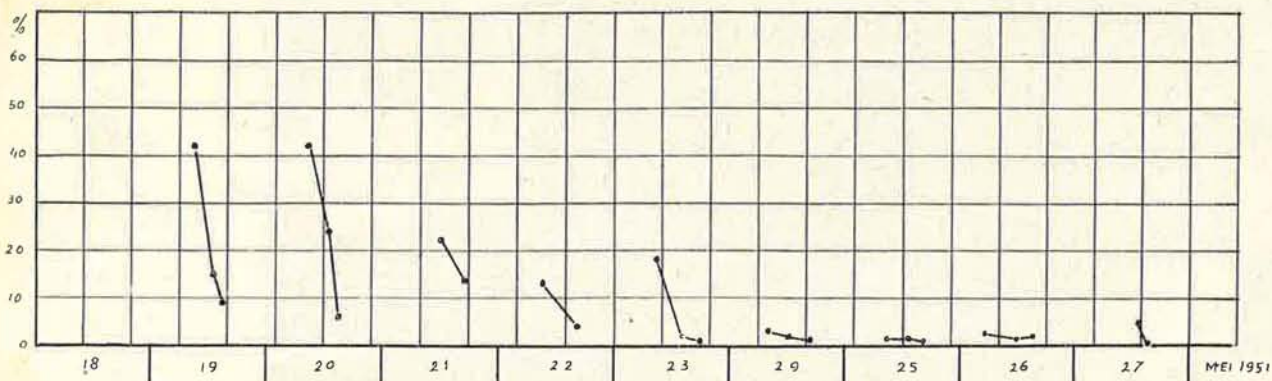

FIG. 2

Als fig. 1. De pijl geeft het tijdstip aan, waarop bij het ene volk de stuifmeelval is geplaatst.

Deze figuur laat de verschillende percentages stuifmeelhaalters zien van een klein observatievolk, telkens in de loop van één dag.

ontwikkeling bevonden, werd dus de aanwezige hoeveelheid stuifmeel snel opgebruikt.

Toen op de 13e Mei de weersomstandigheden veel beter geworden waren, ging dan ook een groot aantal van de vliegbijen stuifmeel halen (65—80%), welke percentages na verloop van enige dagen langzamerhand weer afnamen. Eén volk kreeg na de 19e weer een stuifmeelval (bij de pijl) en we vinden prompt, dat het aantal stuifmeelhaalters naar verhouding weer regelmatig toeneemt.

Tot slot zien we in fig. 3 de resultaten van een onderzoek betreffende een klein observatievolk van twee raten. De aandachtige lezer zal bemerken, dat tot de 24e het aantal stuifmeelhaalters van dit volk in de loop van 1 dag sterk kan variëren en wel is dit 's ochtends relatief hoger dan 's middags. Dit moet aldus verklaard worden: In de loop van de nacht is de (geringe) stuifmeelvoorraad van het volkje duchtig aangesproken, waardoor veel bijen zich gedwongen voelen om stuifmeel te gaan halen. De voorraad neemt derhalve in de loop van de dag regelmatig toe, hetgeen zeer goed door bijen bemerkt wordt, zodat relatief hoe langer hoe minder bijen op stuifmeel uitvliegen en er meer op nektar uitgaan. Tenslotte wordt de stuifmeelvoorraad zo groot, dat er ook na een nacht nog voldoende overblijft en nu zijn er maar weinig bijen, die geregeld voor de nodige aanvoer zorgen.

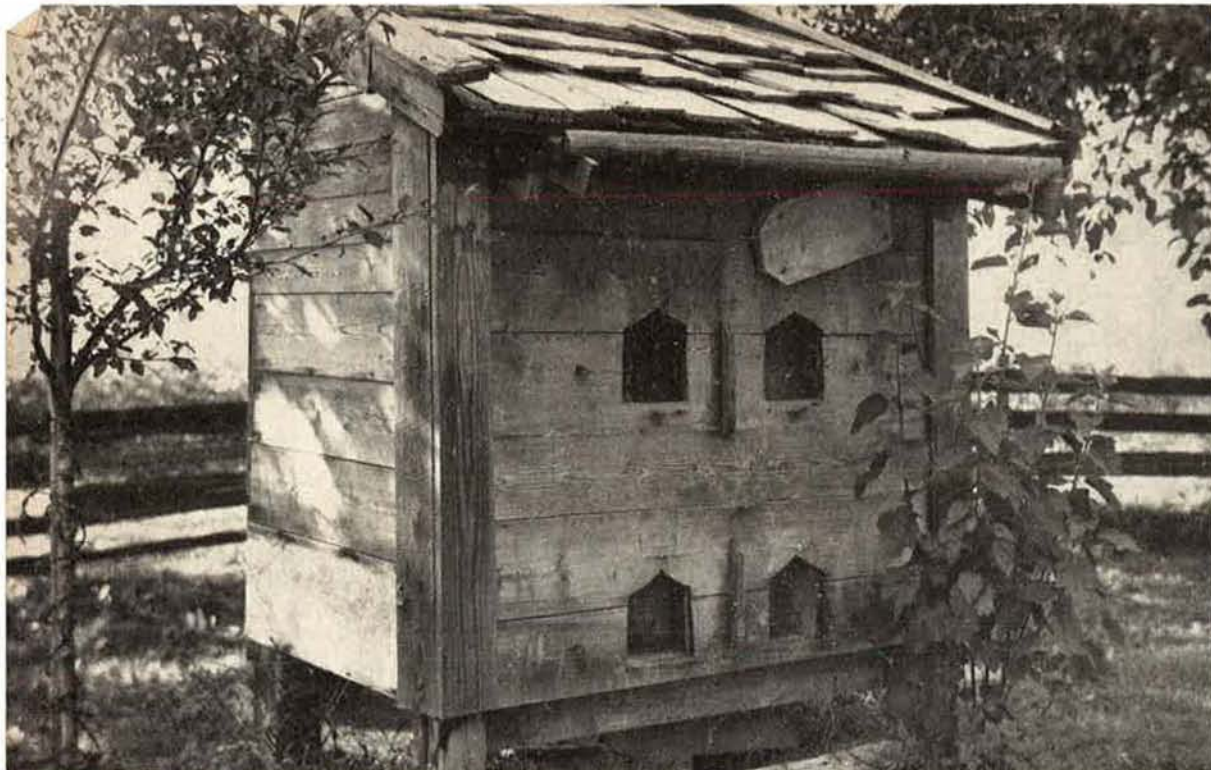
Welke lering moeten wij imkers nu uit bovenbesproken proeven trekken? In de eerste plaats wel deze, dat eens te meer bewezen is, dat stuifmeel een levensbehoefte van de bij is. Deze behoefte wordt kennelijk zo belangrijk geacht, dat de uitvluchten hiernaar geregeld worden. Hoe minder stuifmeel aanwezig is, des te meer bijen er stuifmeel zullen zoeken, en des te minder bijen er zullen uitvliegen om nektar te halen. En deze wetmatigheid klemt nog meer bij een klein volk dan bij een groot. De nauwgezette imker zal dus, waar dit nodig is, trachten om een zo groot mogelijke stuifmeeldracht bij zijn stand te verkrijgen. En de imker welke met stuifmeelvallen werkt, dient er voor te waken, dat dit apparaat met het nodige beleid gehanteerd wordt, aangezien anders de voordelen ervan wel eens in nadelen kunnen veranderen.

1) M. Lindauer: Ein Beitrag zur Frage der Arbeitsteilung im Bienenstaat. — Zeitschr. Vergl. Physiol. 34, p. 299, 1952.

2) Het mag verwondering wekken, dat er op de kastanje veel nektar gehaald wordt, dit in tegenstelling tot wat er soms in de literatuur vermeld wordt. Uit eigen ervaring kan ik echter verzekeren, dat bij aanwezigheid van kastanjes een imker een behoorlijke hoeveelheid honing van uitstekende kwaliteit kan oogsten.

Volgend jaar houden we onze vijf-en-twintigste Imkersdag en daaraan wordt weer onze Nationale Honingtentoonstelling verbonden. De zomerraathoning voor deze tentoonstelling kunt u volgend jaar nog oogsten, maar heideraathoning voor de tentoonstelling moet een jaar worden bewaard. Dat het best gaat toont deze foto van een van de inzendingen te Hilversum. De verpakking in cellophaan en het keurige bandje geven deze honing een aantrekkelijk aanzien.

Een typisch
Tiroler
bijenschuurtje.

Imkeren in

De Nederlandse imker, die zijn vakantie doorbrengt in Tirol, zal tijdens wandelingen in het bosrijke berglandschap, tevergeefs speuren naar bijenkasten, zoals wij die kennen.

Bij nader onderzoek vindt hij op verschillende boerenerven houten schuurtjes, ongeveer twee meter hoog, met aan de achterkant een deur. De bovenkant is afgedekt met smalle plankjes, die dakpansgewijs over elkaar zijn gespijkerd. Aan de voorkant is alleen te zien dat in deze schuurtjes bijen zijn ondergebracht. We zien rechthoekige plankjes, in verschillende kleuren geverfd, met daaronder de vliegopening.

Van bijenkasten is hier dus feitelijk geen sprake en men kan het gedeelte waarin de bijen zijn gehuisvest, beter vergelijken met de binnenbak van onze simplexkast. Deze huisvesting hangt ten nauwste samen met het klimaat. Onze kasten zouden in Tirol, waar een sneeuwlaag tot enkele meters hoog, gedurende vele maanden heel normaal is, niet voldoen.

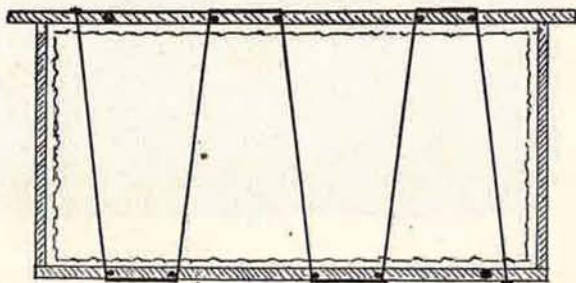
Om een beter inzicht te krijgen in de bedrijfsvoering, zocht ik contact met de grootste bijenhouder van Fieberbrunn.

Ik vond hier niet de bovenomschreven bijenschuurtjes. In het huis van Hans Lechner, twee verdiepingen hoog, is de bovenverdieping geheel voor de bijenhouderij ingericht. Van buitenaf ziet men boven het balkon de vele „aanvliegplankjes” in diverse kleuren, langs de Zuid-Oost en Zuid-West gevel. Om meer te zien, gaan we dus langs een binnentrap naar de eerste etage. Achterlangs de twee series bijenwoningen, vinden we hier een twee meter brede gang, als werkruimte. Ook hier is iedere „bijenwoning” ingericht voor achterbehandeling. De broed- en honingkamer-ramen staan evenwijdig aan het vlieggat (warmbouw) en zijn alléén aan de achterzijde — raam voor raam — met een tang uitneembaar. Tijdens de behandeling

worden de uitgenomen ramen — bezet met bijen — op de gang, tegen elkaar gezet.

Gedurende mijn bezoek, regende het de hele morgen en vlogen de bijen dus niet. Om mij een gemerkte koningin te laten zien, werden er zes ramen uit een broedruimte genomen, en achter „de kast”, op de gang neergezet. De bijen bleven hierbij rustig op de ramen zitten. Nadat alle ramen weer op hun plaats waren gezet, telden we voor één der vensters zeven bijen, die op de vinger weer in de kast werden terug gebracht. De imker vertelde mij, dat hij bij de behandeling van zijn volken alleen in zeer bijzondere gevallen een bijenkap gebruikt. Deze Krainer bijen (tot welk ras ook de Carnica behoort) zijn dus wel bijzonder zachtvaardig.

Een compleet bijenvolk is gedurende het zomerseizoen ondergebracht in één broedruimte en één honingruimte, die boven elkaar staan, gescheiden door een draadrooster. Broed- en honingruimte bevatten elk 12 ramen, van dezelfde maat, 40 bij 20 cm. De onder- en bovenlat zijn beide ongeveer 1 cm dik. In de bovenlat vinden we geen spleet of sponning, om

er de kunstraat in vast te klemmen. De ramen zijn gedraad, zoals op onderstaande tekening is aangegeven. Om het doortrekken van de draad in het hout te voorkomen, zijn spijkertjes geslagen, vlak langs de draad. De kunstraat wordt **niet** vastgezet aan de bovenlat, maar ligt overal enkele millimeters van af de binnenkant van het raam.

Tijdens het uitbouwen van de raat, zorgen de bijen zelf voor bevestiging aan de latjes.

Raam en draad vormen een dusdanig stevig geheel, dat er tijdens het slingeren van de honing, weinig kans is op averij.

Ik zag honderden geslingerde ramen, waarvan niet één draad of raat was gebroken.

Zou ons Simplexraam niet in deze zin kunnen worden verbeterd? Onze Tiroler imker gebruikte verder een elektrische draadinsmelter met voetschakeling. De beide handen dus vrij voor het werk. In de kasten met achterbehandeling is het bewaren van de juiste afstand tussen de raampjes, als volgt opgelost.

Aan één zijkant van het raam is hiervoor in de bovenlat aan de linkerkant en op de onderlat aan de rechterkant, een rond houtje bevestigd van bepaalde lengte.

De bedrijfsmethode

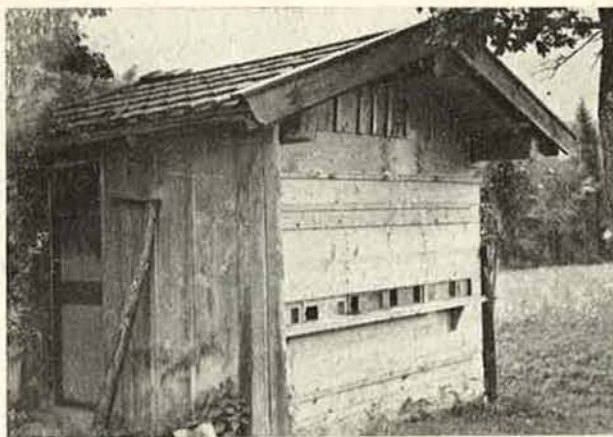
Op de eerste etage van zijn woning kunnen negentig bijenvolken worden gehouden. Door Nozema was dit

Tirol

aantal in enkele jaren thans teruggebracht op dertig. (We komen hier nader op terug).

Bij deze methode van bijenhouden met vast ingebouwde bijenwoningen, is reizen naar een drachtbron uitgesloten. De lange, strenge winter met veel sneeuwval, van October tot eind April, remt de voorjaarsontwikkeling. Onze imker had hiervoor zelf een speciale voorziening getroffen. Alle „kasten” waren in de bodem voorzien van eigengemaakte elektrische verwarming.

In elke bodem was een normaal strijkijzer-element aangebracht, vastgekit in een mengsel van magnesiet en cement. Door 45 strijkijzer-elementen, verdeeld over 45 „kasten” met elkaar te verbinden, werd een stroom-

Deze schuurtjes torsen een groot deel van het jaar een behoorlijke sneeuwlaag.

sterkte van $450 : 45 = 10$ Watt. verkregen. Begin April wordt de verwarming ingeschakeld. Buiten ligt dan meestal nog sneeuw. De temperatuur in de bevolkte bijenwoning is dan $\pm 21^\circ \text{C}$. Door de verwarming wordt deze opgevoerd van 21 tot 60°C . (?)

Hierdoor wordt een vervroegde broedaanzet verkregen. Midden Mei worden de oude moeren uit de kasten genomen. Een aantal van de beste moeren wordt in kleine kastjes in reserve gehouden. De moerloze volken zetten moerdoppen aan. Meestal niet meer dan vier. De eerstgesloten moerdel in ieder volk wordt door de imker vernietigd.

Men gaat hierbij als volgt redeneren. Een moerloos gemaakt volk zal trachten zo spoedig mogelijk een nieuwe koningin te krijgen en bouwt dus eerst een moerdel op een larve en daarna nog enkele op aanwezig eitjes.

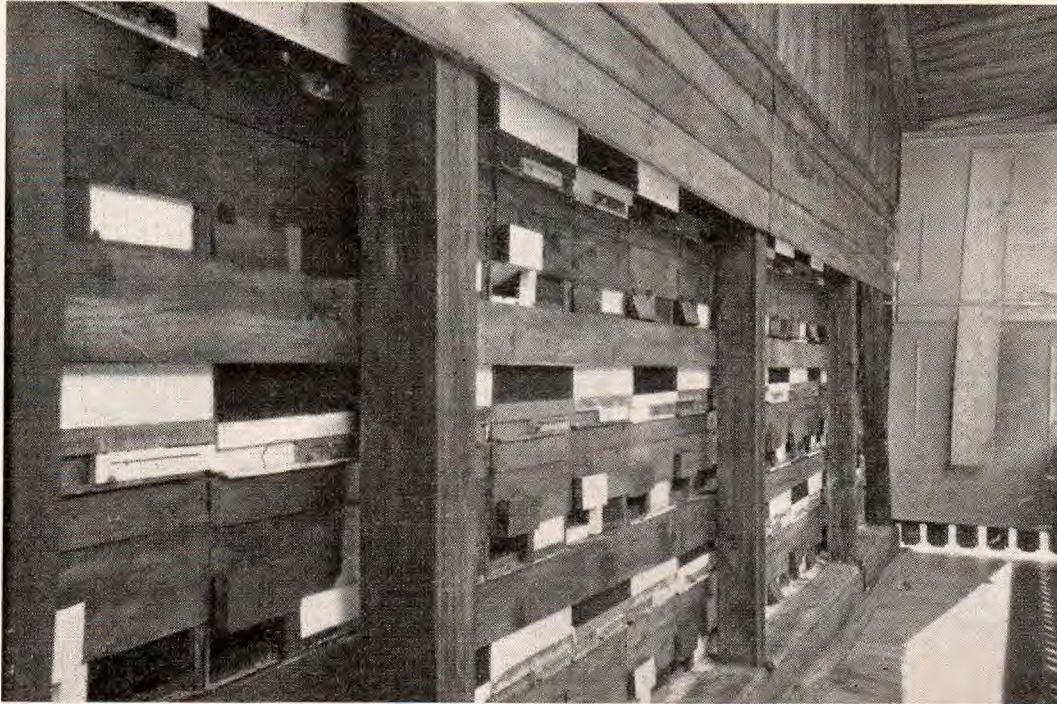
Nadat dus de eerstgesloten moerdel door de imker is vernietigd, loopt later uit één der resterende moercellen een jonge koningin. De enkele moerdoppen, die dan nog aanwezig zijn, worden door de bijen zelf vernietigd.

Op mijn vraag of op deze manier het zwermen van de baan was, vroeg deze imker mij, om zelf even de „aantekeningstaat” van elk der dertig volken na te gaan. Ik las, dat twee volken dit seizoen, één maal hadden gezwermd.

Zijn er op de bijenstand volken, die het vorige jaar zonder aanwijsbare oorzaak in productie ver beneden het gemiddelde bleven of anderszins niet voldeden, dan

Het huis van Hans Lechner; hier ziet u dat de gehele bovenverdieping voor de bijenhouderij is ingericht.

§
De gang, die als werkrubnte wordt gebruikt.
§

worden uit deze volken na tien dagen alle moerdoppen verwijderd, waarna uit één van de voorkeurvolken een gesloten moerdop wordt ingehangen. Uit deze keuzevolken worden tevens de overtollige moercellen uitgesneden en in bevruchtungskastjes gebruikt voor de koninginneteelt. Een eenzame plek in het Alpengebied, zo goed mogelijk geïsoleerd, dient hiertoe als bevruchtungsstation.

Toen ik vertelde, dat ook in Nederland, gedurende de laatste jaren de teelt van KraMer koninginnen met toenemend succes wordt toegepast, was de verrassing groot. Speciaal onze „Inselbelegstelle" Schiermonnikoog en Ameland wekten veel belangstelling en ik heb wel begrepen, dat de Oostenrijkers ons zo iets benijden. De bijen van deze imker waren van de Krainer stam Sklenar. Op het oog waren ze niet te onderscheiden van onze Carnica's.

De drachtperiode in Tirol loopt van begin Mei (na het smelten van de sneeuw) tot begin Augustus. De oogst wordt uitsluitend gehaald op bloemen die in het wild groeien. Honinggevende landbouwgewassen worden in Oostenrijk niet verbouwd.

Een gemiddelde jaaropbrengst per volk van 30 tot 40 pond honing, wordt bij moderne bedrijfsvoering als goed aangemerkt. Onze imker hield dagelijks nauwkeurig aantekening van twee volken die op een weegschaal stonden. Tot de verdere inventaris behoorde nog een zelf gemaakte, elektrische vier-raams-slinger en een waspers.

De uitgeslingerde ramen werden, na te zijn gezwaveld, droog (d.w.z. zonder honingresten) bewaard in een apart vertrek.

In Nederland bewaren verschillende imkers hun geslingerde raten vochtig (d.w.z. met honingresten) omdat de wasmot zich bij voorkeur nestelt in „droge" raat.

In Oostenrijk bewaart men de raat „droog", omdat het hier veelvuldig voorkomende dwergspitsmuisje, een voorkeur heeft voor „natte" raat en grote verwoestingen kan aanrichten.

Om dit schadelijk gedierte uit de bijenkast te weren plaatst men in de winter voor het vlieggat een speciaal rooster, met openingen van 7 mm. Dit vernuftig geconstrueerde rooster kan verder nog op drie manieren worden gebruikt.

2. Verkleind vlieggat (opening lang 71/2 cm, breed 5 mm).
3. Vlieggat sluiting met ventilatie-spleten.
4. Als stuifmeelval.

Het rooster is hierbij 4 mm breed. Het pollen wordt verzameld in een blikje met drie opstaande randen, dat met de vierde zijde onder het rooster wordt geschoven. Het voeren in de herfst vindt plaats, door het voeder-toestel — via de dan lege honingkamer-ruimte — bovenop de voeropening van de broedkamer-ruimte te plaatsen.

Nozema

Wat hierna volgt is allerminst bedoeld als wetenschappelijke bijdrage tot het probleem van de Nozema bestrijding. De ziekte wordt veroorzaakt door een parasiet, die woekert in de bijendarm. Bijen die door de ziekte zijn aangetast, ziet men op de vliegplank rond kruipen terwijl ze tevergeefs proberen te vliegen.

Bij druk op het achterlijf van een door Nozema aangetaste bij, komt een donkerbruin vocht naar buiten, dat een vieze stank verspreidt. De ziekte komt in Oostenrijk vrij veel voor. Op de door mij bezochte bijenstand was Nozema de oorzaak dat de stal van 90 volken, terugliep tot 30.

Men neemt aan, dat het veelvuldig optreden van Nozema mede een gevolg is van de vaak zeer lange — ononderbroken winterzit. Het is een normaal verschijnsel, dat bij de strenge winters in Oostenrijk, het bijenvolk gedurende vijf wintermaanden niet kan uitvliegen. Het volk wordt dan aangetast door roer en onder deze omstandigheden, schijnt de parasiet, die de Nozema veroorzaakt, een gunstige Voedingsbodem te krijgen. Ik kreeg de indruk, dat de Oostenrijkse imker met zekere berusting deze plaag aanvaardt. De spuitmiddelen tegen deze ziekte, zijn moeilijk toe te passen op kasten met achterbehandeling. Raam voor raam moet hiertoe worden uitgenomen, om ze buiten de kast te kunnen bespuiten.

Bespoten wordt met een in de handel verkrijgbare vloeistof „Neotektin". Ook wordt gespoten met een 3 tot 4 % sterke oplossing mierenzuur.

Door het bijenvoer worden verder 15 druppels 0.5-1 % sterk mierenzuur, per liter voer gemengd. Resultaat op korte termijn is bij deze bestrijdingsmethoden niet merkbaar. Volgens deze imker worden de door Nozema aangetaste bijenvolken niet afgemaakt. Na ongeveer drie jaar zou — met toepassing van de bestrijdingsmiddelen — een aangetaste bijenstand zich hebben hersteld.

Assen.

J. DE RUITER.

interview

En EEN lezers, het is geen vraaggesprek met een of andere bekende politieke persoonlijkheid, dat hier volgt. Ik wilde u slechts verhalen van een gezellig, doch leerzaam praatje met een bijenkoningin.

Nu moet ik beginnen met te zeggen, dat de bijentaal lang niet gemakkelijk is, Het heeft jaren geduurd voor ik er volledig vertrouwd mee was. Extra studie vereiste bovendien de taal der koninginnen; dit in verband met de apart hoge toon, welke zij voortbrengen. Maar eindelijk dan besloot ik het te wagen en een interview te gaan afnemen aan de oudste van mijn Italiaanse koninginnen.

Direct nadat ik met een licht klopje de kast geopend had, zag ik Hare Majesteit met het hoofd boven een raam uitkomen en mij met iets van nieuwsgierigheid en ongeduld in haar blik aanstaren. Toen ik haar het doel van mijn bezoek kenbaar had gemaakt, kwam ze halverwege het raam voor mij zitten en sprak:

„Goed, maar graag een beetje kort”.

„Majesteit”, begon ik mijn eerste vraag, „hoeveel nakomelingen bezit u eigenlijk wel?”

„Dat weet ik niet. Maar als het om kinderbijslag gaat, wil ik ze graag eens tellen”.

„En waarom, Majesteit, hebt u zo vele dochters en zo weinig zonen?”

„Meisjes zijn vlijtiger. De jongens eten graag en veel honing, maar hem zelf gaan halen ... ho maar! Lui-lakken zijn 't. Zie ook het Handboek voor de Imker, 4e hoofdstuk, bladzijde 198 onderaan”.

„Zoudt u me ook iets uit uwe jeugd kunnen vertellen?”

„Ik ben, zoals u weet, in Italië geboren. Mijn moeder was een Prinses uit Krainerland, en mijn vader heb ik nooit gekend. Op jeugdige leeftijd al kreeg ik kennis aan Prins Dar-Ling en ofschoon ik wel eens griezelde van zijn behaard lichaam werd het een goed huwelijk, puur uit liefde. Helaas viel op de huwelijksreis mijn prins uit het vliegtuig en verloor ik hem voor goed ... Slechts eenmaal mocht ik hem in mijn voorpoten drukken ...” Hier plengde de koningin twee dikke tranen.

„Ik ben altijd weduwe gebleven ...” besloot ze.

Tactisch bracht ik nu het gesprek op een zakelijker onderwerp. „Hoe bent u eigenlijk naar Nederland gekomen, Majesteit? We hebben toch eigenlijk geen deviezen om vreemde koninginnen in te voeren?”

„Heel eenvoudig. De K.L.M. bracht me van Italië naar Antwerpen en vandaar ... nu ja, het is een klein kunstje om clandestien over de grens te komen”.

„Juist, Majesteit. En hoe vindt u het klimaat hier en de mensen?”

„Om te huilen. Zijn me dat hier zomers. In 1951 waren de nachten zó koud, dat ik niet kon werken zonder een deken om. En enkel in warme nachten produceren de bloemen hun nectar, die ze overdag aan mijn dochters beschikbaar stellen. 1952 was al niet veel beter. De Nederlanders zelf vind ik over het algemeen kniesoren en zuinige pieten. Tot de laatste druppel persen ze de honing uit de kast en wij krijgen die bittere suiker. Dat ik tijdens de wintervacantie wat honing nodig heb om in Februari behoorlijk aan de slag te kunnen gaan, wordt ook maar al te graag vergeten”.

„U hebt gelijk, Majesteit. Maar onze imkers zijn meestal geen rijke mensen en de imkerij moet hen liefst iets kunnen opbrengen”.

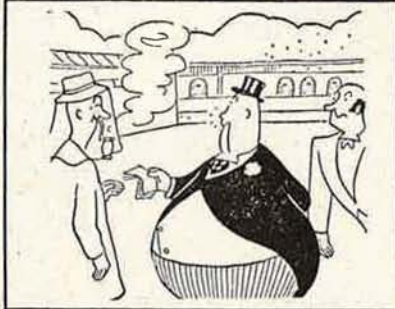
„Dan moesten jullie eens een honingweek houden. Of is het ook daarmee... om te huilen?”

„Ik weet het niet, Majesteit, ik hoor er maar weinig van. Ik wilde u echter vragen, hebt u misschien nog een wens?”

„Wel zeker. Zeg aan al uw collega's, dat ze meer kunst-raat moeten verwerken en ons niet langer in die oude, onfrisse raten moeten laten zitten. Laat ze die complete ramen van het Bijenhuis nemen, die zijn wat je noemt áf. Wij kunnen er 100% meer broed in produceren en jullie krijgt 100% meer honing. Veel voordeliger niet-waar? Maar kom, ik ga weer leggen, anders raak ik achterop. Sluit de kast goed, wilt u?”

Floep, daar was ze weg van het raam. Nijmegen.

A. SMITS.

REBUS.

Wie deze rebus heeft opgelost, herinnert zich dat er in de vorige nummers boeken en bijenvitrines als prijzen zijn uitgelooft voor het werven van nieuwe leden. Stuur de oplossing van de rebus niet op, maar geeft de nieuwe leden direct op aan de afdelingssecretaris. Ze krijgen, zover de voorraad strekt, het November- en Decembernummer gratis.

Vragenrubriek

??

Vragen voor deze rubriek te zenden aan het Bijenhuis te Wageningen.

Vraag 40: Bijenluis.
De bijen uit één van mijn beide kasten hebben schijnbaar luizen. Kan dat? Bij controle na de heidedracht bleek mij n.l. dat ongeveer 10% der bijen op het borststuk een bruin luisje hadden zitten. De bijen hebben goed honing gehaald en de kast vertoont verder geen enkele afwijking. Wat moet ik hier aan doen?
 G. J. W. te E.

Antwoord: Het bewuste volk heeft blijkbaar last van de bijenluis (*Braula coeca*). Eigenlijk is deze parasiet geen luis maar een soort vlieg zonder vleugels. Zij klemt zich op kop of borststuk van de bijen (en ook van de koningin) en leeft van het speeksel van haar slachtoffers. Door kitteling weet zij te bereiken, dat de bij of de koningin, waarop zij zich vastgeklemd heeft, de tong uitsteekt, van welke gelegenheid zij gebruik maakt zich het speeksel toe te eigenen. Zij legt eitjes onder de zegels van honingraten en de larven graven daar gangen. De hierdoor aangestoken raathoning is als zodanig onverkooptbaar.

Als de luizen in groten getale voorkomen, kan het volk daaronder ernstig lijden. Bij gebruik van de carbollap verdwijnen de luizen en sterk beroken kunnen ze evenmin verdragen. In het winterseizoen gaan de volwassen exemplaren dood, doch de eitjes of de larven schijnen mede te overwinteren.

Voor radicale bestrijding is het dienstig, een schoteltje paradichloorbenzol (global) een nacht onder het volk te zetten. Zo nodig kan dit een keer worden herhaald.

Vraag 41: Wasafval zonnewassmelter.
Deze zomer heb ik oude raten uitgesmolten met de zonnewassmelter. Is er met de overgebleven resten, die in de smelter blijven liggen, nog iets te beginnen?
 H. W. T. te D.

Antwoord: De resten, welke in een goede wassmelter (zonnewassmelter) achterblijven, zijn waardeloos.

Vraag 42: Lindedracht lijdt van uitlaatgassen?
Tussen mijn woonplaats en A. staat een rij lindebomen van 8 km. In de bezettingsjaren hebben we er behoorlijk honing van geogst, de laatste jaren is dit gaandeweg minder geworden. Toch bevliegen de bijen de bomen druk. Imkeren wij slechter of zijn tientallen autobussen, vrachtwagens en honderden auto's op dit traject oorzaak van de minder goede oogsten?
 G. R. te B.

Antwoord: Ook mijn ondervinding is, dat lindebomen, die langs een drukke rijweg staan, in belangrijke mate aan waarde als nectarbron achteruitgaan en wel vermoedelijk als gevolg van de uitlaatgassen van de motorvoertuigen. Of dit wetenschappelijk reeds aangetoond is, is mij niet bekend.

MEN

A L=T

AT=ED

D-N

-N

100000 - 86000 =

M-L +N.

Het bijen- en Honingjaar 1953

Wederom is er een jaar, voor ons imkers vol ups en downs, voorbijgegaan. Enkel van ons zullen zeer tevreden, een aantal tevreden en de grote rest ontevreden zijn over de verkregen resultaten.

Een feit is, dat onze bijen zelf meer tevreden kunnen zijn dan wij, omdat juist het overschot aan honing bij het gros beneden het middelmatige is gebleven.

Als we zo het jaar de revue laten passeren, dan zien we het volgende beeld.

De ontwikkeling der volken zette met het mooie voorjaarsweer in Maart goed in. Doch op dit mooie weer volgden in April heel wat koude dagen, die de imker vliegbijsen kostten. Toch ging de ontwikkeling vlot. Op het fruit is door tamelijk sterke volken nog een matig overschot gewonnen.

Ook het koolzaad heeft over het geheel tamelijk goed gegeven. Goede volken hebben, in streken waar niet gespoten of gestoven is met HCH, in welke vorm dan ook, een goed overschot gegeven. In Friesland en Groningen was de dracht goed. In de Wieringermeer hetzelfde beeld en ook in het zuiden van Limburg en in Zeeland tamelijk goed. Een uitzondering vormde de Noord-Oost Polder. Daar is slechts een enkele (of geen enkele?) imker tevreden vandaan gekomen. De meesten hadden wel een „scheur in de broek”, geen of weinig honing en meestal de volken gedecimeerd. Och, er is over deze zaak al zoveel en zo lang geschreven en gepraat, dat je je bij de gedachte daaraan al lang niet lekker voelt.

Toch wil ik nog enige feiten ten beste geven.

Per ha goed koolzaad kunnen 8 volken geplaatst worden. In de N.O.P. stond ongeveer 1600 ha koolzaad. Een goed volk kan daarop ongeveer $12\frac{1}{2}$ kg honing halen. Een kg koolzaadhoning kost f 1,20. Dus per ha een opbrengst aan honing van $8 \times 12\frac{1}{2} \times f 1,20 = f 120,-$. Over het algemeen neemt men aan — zie ook andere landen — dat door kruisbestuiving een voordeel van ongeveer 20% aan meer en beter (grotere zaden) zaad wordt verkregen. We zullen veiligheidshalve dit op 10% stellen. De gemiddelde opbrengst per ha ligt rond 3000 kg. De gemiddelde prijs is f 0,55 per kg. Dus een voordeel van $10/100 \times 3000 \times f 0,55 = f 165,-$.

Nu weet ik wel, dat de stelling van het nut der kruisbestuiving door de bijen voor het koolzaad moeilijk te bewijzen is. Doch als je op het „hoge land” in Groningen of in de „bouwstreek” in Noord-Friesland komt, zijn de boeren overtuigd van deze voordelen. En zijn zij het niet, die met beide benen en in de natuur en in de cultuur staan? Of zouden dat allemaal dromers en sufferds zijn, die zich wat laten aanleunen en voorpraten? Ik ben overtuigd van het tegendeel.

Nog dit. In 1952 was de opbrengst van bespoten en van onbespoten percelen in de N.O.P. bijna even groot. De kosten van bespuiting per ha zijn ongeveer f 22,- per keer. Heren, potlood en papier voor de draad en gekunt de voor- en nadelen voor de gemeenschap gemakkelijk narekenen.

Nog twee spreekwoorden spelen me door het hoofd en wel: waar een goede wil is, is een goede weg te vinden en met onwillige honden is het slecht hazen vangen. Ik hoop hartgrondig, dat voor ons imkers in dit geval een begaanbare weg wordt gevonden.

De zomerdracht was over 't gehele land zeer matig. Klaver gaf slechts op enkele plaatsen. Korenbloem komt te sporadisch voor om een groot overschot te geven. Linde deed het op enige plaatsen goed, doch over het geheel viel ook deze dracht erg tegen. Opbrengsten van 10 kg waren grote uitzonderingen. Het grote gros kwam tot 5 kg en minder.

Door deze gang van zaken kwamen de bijen over het algemeen in slechte conditie op de heide. En deze con-

ditie werd nog verslechterd doordat de heide zeer laat begon te honingen.

In het Noorden van ons land herhaalde zich het feit, dat alle heidehoning werd gewonnen na Augustus, dus in September. In 1923 hadden we eenzelfde geval, dus precies 30 jaar geleden.

Beneden de grote rivieren was de toestand anders. De klimatologische omstandigheden waren daar wel gunstig voor de nectarafscheiding in Augustus. Het maandrapport van het K.N.M.I. te de Bilt vermeldde dit. Begint daar de dracht normaal begin Augustus, dit jaar pas in het tweede decennium van Augustus.

Over het gehele land was de opbrengst van de heide middelmatig.

Zeer goede volken brachten het zowel in het Zuiden als in het Noorden van ons land tot $12\frac{1}{2}$ kg. Enkele zelfs tot 15 kg.

Er waren echter ook streken, waar het heidehaantje dusdanig had huisgehouden, dat de imkers leeg uitgingen. Ook zijn mij gevallen bekend, waar de heide vorig jaar totaal vernield was en nu flink honigde. Wil men een goede dracht, dan moet de heide er vlot, fleurig en gezond bij staan. Mankeert er iets aan de plant, dan is een dracht uitgesloten. Zit er b.v. 's zomers vreterij in het lindeblad, dan honigt de linde niet.

Over één ding kunnen alle imkers tevreden zijn: de prettige nazomer. „'t Was krek voorjaar”, zo bouwden en werkten onze bijen. Het opvoeren en inwinteren is dan ook perfect kunnen gebeuren en waarborgt een goede uitwintering... mits de imker zelf deze glorieuze mogelijkheid heeft uitgebuit en z'n volken op tijd heeft „afgevoerd”.

Bij het schrijven van deze regels, eind October, halen verschillende volken nog flink stuifmeel.

Zoals ik in het begin reeds opmerkte: de immen kunnen over 1953 tevreden zijn; de imkers echter niet al te zeer.

Ik hoop, dat 1954 voor ons, imkers, tevredenheid brengt, want voor het voortbestaan van ons mooie natuurbedrijf of sport is zo'n injectie wel zeer nodig. S.

Opleidingscursus Bijenteelt

Voor onderwijzers met akte land- of tuinbouw en voor tuinbouwvakonderwijzers, wonende ten Z. van de Rijn, Lek, Nieuwe Maas en Nieuwe Waterweg, zal bij voldoende deelname op een nader af te spreken tijd een opleidingscursus bijenteelt worden gegeven op de Proefbijenstand „Ambrosiushoeve”, nabij Tilburg. De lessen vinden wekelijks plaats; einde van de cursus medio 1955.

Daar het in de bedoeling ligt de cursussen voortaan centraal te geven, is het gewenst, dat de deelnemers uit het gehele Zuiden zich melden. De reiskosten boven f 1,25 per les, 3e klasse trein of ander openbaar vervoermiddel, worden vergoed.

Aanmelding ten spoedigste bij: Ir. J. Mommers, Rijksbijenteeltconsulent, Bredaseweg 304, Tilburg.

Ons Jeugdhoekje

DE BIJENWONING en de METHODE

De korf met 'n stukje historie

Jullie kent allemaal de strooien korf nog wel. Al eeuwen lang is hij als bijenwoning gebruikt. In zijn tijd voldeed hij goed. Hij was n.l. goedkoop en onze kundige korfmakers hadden een methode, die ervoor geknipt was. Toch ging de bijenteelt achteruit. Belangrijke oorzaken waren:

- het verdringen van de producten (honing en was) door andere artikelen en
- inkrimpen van drachtvelden.

De broodimkers gingen verdwijnen en ook de imkerij als nevenbedrijf kreeg 'n duw. Er begon een verschuiving te komen. Bijen houden werd langzaamaan ook een soort liefhebberij, natuursport, die door allerlei mensen beoefend wordt.

GESCHIEDENIS VAN DE KAST

IJverige onderzoekers en practici vonden de kast uit, het raampje, de bijenruimte, de kunstraat.

De bijenruimte

Men ondervond dat raampjes, die precies passend in de kast gemaakt werden, haast niet meer los te krijgen waren. Met propolis kitten de bijen de raampjes muurvast. Maakt men de raampjes zó, dat ze erg ruim in de kast zitten, dan bouwen de bijen raat tussen zijlat en kastwand.

Wanneer de afstand tussen de zijlatten en de wand van de kast, tussen onderlat en bodem 5 à 8 mm bedraagt, dan doen de bijen er niets aan. Deze spatie noemt men de bijenruimte.

De afstand tussen de raampjes onderling

Deze afstand was bekend van de natuurlijke ratenbouw. Men maakte vaste afstandrepen, afstandblikjes e.d.

De kunstraat

In 't Aprilnummer van dit jaar is daarover gesproken. De uitvinding

van de kunstraat was zeer belangrijk, men kon nu de bijen dwingen om precies in de raampjes te bouwen.

Langzaamaan begon de kast de korf te verdringen. Heel wat bijzonderheden van het bijenleven werden bekend, doordat men de raten uit de kasten kon nemen. Heel gauw kwamen observatiekasten in gebruik. Kun je de termen: vaste en losse bouw begrijpen?

WAS DE BIJENTEELT GEMODERNISEERD?

Dat dacht je maar. De woning was aanmerkelijk veranderd, maar men bleef de korfmethode(n) toepassen. Geen wonder, dat de resultaten beneden de verwachting bleven.

Pogingen

Sommigen zeiden: „zie je wel, de kast is te koud“. Ze gingen praten en schrijven over dubbelwandige kasten, dubbele bodems, tunnels enz. De kasten werden ingewikkelder en duurder, maar de resultaten bleven nagenoeg eender.

Anderen zochten de oorzaak van de klachten bij dat vervelende zwermen en daarmee waren ze dichter bij de waarheid. Hun conclusie was: we zullen het zwermen verhinderen, we hebben de bijen immers volledig in de hand. Dat laatste was een kleine vergissing. Men ging doppen breken! Nul op 't request!

En toen... ging het helemaal de verkeerde kant uit. De kasten deugden niet, ze waren te eenvoudig.

..Jullie kent allemaal de strooien korf
nog wel..

is de ruimte tussen de
zijlatten en de wand
5—8 mm dan kan
men, zoals deze Imker
laat zien, het raampje
er gemakkelijk uit-
lichten.

1. Welke eisen stelt een volk aan zijn woonruimte?
Droog en voldoende plaats om raten te bouwen.
2. Welke eisen moet 'n imker stellen?
Zo goedkoop mogelijk.
Doelmatig, d.w.z. hij moet de bijen gemakkelijk kunnen behandelen; hij moet de kast eenvoudig groter kunnen maken en (of) kleiner; hij moet er goed mee kunnen reizen.

We zullen niet alle in Nederland gebruikte kasten de revue laten passeren. Doe dat zelf maar eens. Wel zullen we met een paar woorden iets zeggen over twee echte Nederlandse bijenwoningen, die aardig aan de eisen voldoen, n.l. de fruitteeltkast en de spaarkast en tot slot 'n paar opmerkingen over de simplexkast.

De fruitteeltkast

Deze eenvoudige, rechthoekige kist is ontworpen door Dr Ir A. Minderhoud, niet op de eerste plaats voor de amateur-imkers, maar voor fruitteelers, die bijen houden. De originele publicatie, „Mededeling No. 16 van het Departement van Landbouw en Visserij”, is jammer genoeg al jaren uitverkocht. Dr Minderhoud zette hierin uiteen, hoe men eenvoudig kan imkeren en hoe men voor weinig geld de kast kan maken. Inmiddels zijn de prijzen veel hoger geworden, een fruitteeltkast kost op het moment kant en klaar f 18,—. Door de kast zelf te maken kan men ongeveer f 5,— uitsparen. De kast bestaat uit planken van duims hout, die 17½ cm breed zijn, een paar stukken panlat en plafondstroken.

Men ging over tot ingewikkelde systemen met allerlei hulpmiddelen: 'n scheidingsplankje zus, 'n tussenschot zó, 'n vlieggat hier en een uitlaat en een val elders. De kasten en hulpmiddelen werden nog duurder; de resultaten niet beter.

Natuurlijk zijn er goede en mooie dingen uit de bus gekomen. Ook zij gaarne toegegeven, dat plaatselijk en door enige personen goede resultaten behaald zijn, maar in het algemeen kan men niet van succes en welslagen spreken.

De grote fout ligt — voorzichtigheidshalve voeg ik er aan toe: „naar mijn mening” — hierin, dat men te ver van de bijen is komen te staan. Men heeft de eenvoud opgeofferd aan vindingrijkheid en soms aan de zucht om iets nieuws en opzienbarends te brengen.

De originele fruitteeltkast miste het opklapbare vliegplankje

De conclusie uit het bovenstaande kan luiden: Wij moeten in een eenvoudige kast op eenvoudige wijze bijen houden.

WELKE EISEN MOET MEN STELLEN?

Als iemand mij vraagt, welke kast hij moet kiezen, breng ik hem twee punten onder de aandacht.

Zie tekening.

Foto en schetsen wijken iets af van de originele fruitteeltkast, deze miste n.l. het opklapbare vliegplankje. Door deze kleine wijziging is de fruitteeltkast een ideale reiskast. Het reisraam wordt gemaakt van 4 stukjes panlat en fijn gaas. Het raam moet precies binnen de bovenomtrek van de kast vallen. Voor de fruitteeltkast is een soortgelijke

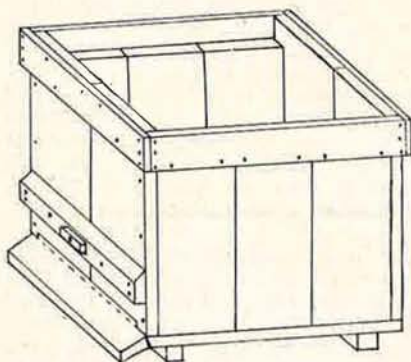
Hier ziet u de onderdelen van een simplexkast.

voerbak in de handel als voor de spaarkast. De onderste lijst van de bak valt over de kast heen.

Het is mij bekend, dat vele imkers niets van de fruitteeltkast willen weten. Hun bezwaren: je kunt er niets mee doen om het zwermen te verhinderen (omhangen, moerrooster e.d.). Dat is zo, maar het is geen bezwaar.

Een andere moeilijkheid zou zijn, dat al de honing in ramen met broed zit. Het spijt mij, dat ik daar nu niet op in kan gaan, maar heus: 't valt mee. Verscheidene malen heb ik 25 pond honing gedraaid uit de raten zonder broed.

Het enige werkelijke bezwaar — dat ik overigens nog nooit een imker heb horen aanvoeren — is, dat de kast ruim klein is. Een bezwaar dat gemakkelijk ondervangen kan worden.

DE SPAARKAST

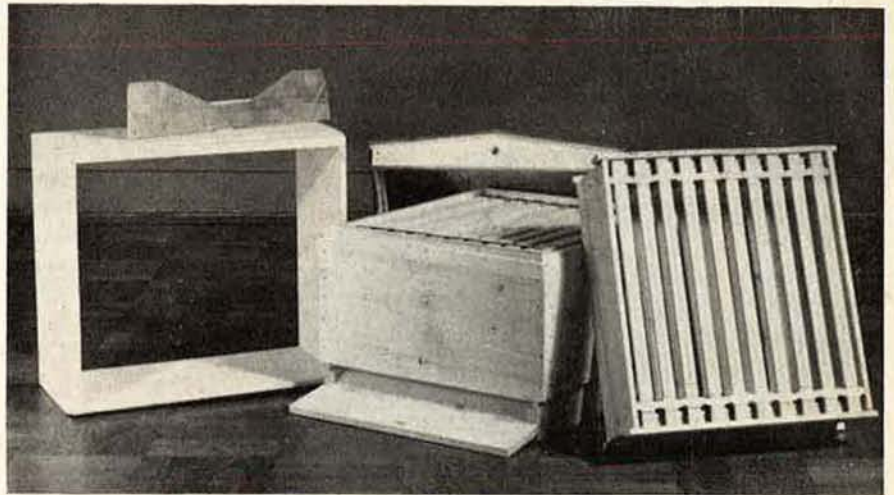
Ir J. Mommers, die op de Proefbijenstand Ambrosiushoeve met een groot aantal volken werkt, wilde, naast de door hem veel gebruikte fruitteeltkast, een eenvoudige en doelmatige stapelkast hebben.

Hij had o.m. bezwaren tegen de „dubbelwandigheid” van de Simplexkast, tegen het schuine dak, tegen losse bodem en tegen de sponningen.

Hij vond de in Amerika veel gebruikte, koud op elkaar gespijkerde, randen nog niet zo gek en tekende om een stevig uitgevoerd raam, zonder zaagspleet en met dezelfde afmetingen als het genormaliseerde simplexraam, een kast naar Amerikaans model. Hij liet enige kasten met vaste en een paar met losse bodem maken en probeerde ze verschillende jaren.

Nadat hij de overtuiging had, dat het iets was, liet hij de kast in de handel brengen. De spaarkast is natuurlijk aanmerkelijk duurder dan de fruitteeltkast. Men kan de spaarkast ook zelf maken, maar dan moet men een beetje verstand hebben van timmeren*).

De spaarkast met vaste bodem bevalt mij goed. De vaste bodem geeft groot gemak bij het reizen, maar iets meer werk bij het schoonmaken van

de kasten in het voorjaar en bij omhangen.

DE SIMPLEXKAST

„Deze kast” is bij elke imker voldoende bekend.

De eigenlijke simplex bestaat feitelijk niet meer. In de loop van de jaren zijn talrijke veranderingen en soms verbeteringen aangebracht, vandaar het gebruik van de aanhalingstekens. De meest uiteenlopende modellen werden simplex genoemd. Gelukkig heeft men eenheid in deze chaos gebracht door normalisatie. Lees het artikel „Normalisatie, óók in de bijenteelt” in het Maandschrift van October pag. 154. De simplex is een zgn. dubbelwandige kast. Zij bestaat uit een losse bodemplank, binnen- en buitenbakken en een schuin gebroken dak. (Inplaats van het schuine dak levert men de kast tegenwoordig meestal met een modern vlak dak.) Hulpmiddelen zijn het reisraam en de separator.

Natuurlijk kan men in deze kast goed bijen houden; het succes dat men met de imkerij heeft, hangt n.l. helemaal niet af van de kast.

Enige bezwaren, die men tegen de simplex aanvoert:

1. Hoge prijs.
2. De dubieuze waarde van de dubbelwandigheid.
3. Ongeschiktheid om mee te reizen.
4. Het gebroken dak.

De hoge prijs

Als je in een goedkopere kast even goed bijen kunt houden....

De dubbelwandigheid

Aangezien de lucht tussen de binnen- en buitenbak circuleert, isoleert zij niet. Voor de winter heeft de dubbelwandigheid dus geen betekenis.

De spaarkast is aan de voor- en achterzijde werkelijk dubbelwandig. Dit zou in de zomer betekenis kunnen hebben.

Reizen met de simplex

Het is een hele toer alle losse onderdelen goed op elkaar te houden. De bekende ijzeren verbindingstangen met 'n dwars verbindingstuk, dat op het reisraam drukt, zijn het meest geschikt. Men is dan verplicht altijd met twee broedkamers te reizen, óf wel meerdere stellen beugels per kast te hebben.

De gebroken kap

Als ik goed ben ingelicht, heeft men dit model dak gehandhaafd om redenen van esthetische aard, in het Nederlands betekent dit: uit schoonheidskundig oogpunt. Het is een kwestie van smaak en gewoonte natuurlijk. Ik vind het alleen maar jammer, dat op een hellend vlak zo slecht een potlood of een raampjeslichter blijven liggen.

Van de overige in ons land gebruikte kasten — voorzover ik ze ken — verwacht ik voor de doorsnee imker niet veel.

Jongere imkers:

ga je tijd en geld niet verspillen aan ingewikkelde methoden en fantastische kasten. Vele voorgangers hebben dat reeds gedaan en zijn voor een deel ontmoedigd opgehouden. Hun resultaten bewijzen voldoende.

Men kan natuurlijk opmerken: Bijhouden is tenslotte een liefhebberij, je moet wat knutselen en experimenteren.

Allemaal tot uw dienst. Een liefhebberij kun je óók verstandig en met een zekere nuchterheid beoefenen. Je hoeft het niet per se in de verkeerde richting te gaan zoeken. Laat experimenteren over aan instellingen, die er geld voor krijgen of aan personen, die met hun geld geen raad weten.

Tracht te begrijpen, dat in het algemeen een „proef” met één, twee, vijf of tien volken niets zegt. Ook niet als men die proef twee of drie jaar doet.

De laatste jaren is de Nederlandse bijenhouderij een andere weg inge-

uit de Jaagkieps

We willen de Jaagkieps in ons derde Kerstnummer weer openen met een paar „aanmerkingen, meer doelende op den geestelijken zin” van de predikant O. G. Helderling (1804—1876), overgenomen uit de Geldersche Volksalmanak 1842.

slagen... naar een eenvoudige praktische teelt. Er zijn verschillende manieren, die veel overeenkomst vertonen. We zullen hiermee zeker niet (gelukkig!) aan het eind van de problemen raken, maar er is een kansje, dat we op de goede weg zijn.

EEN OPMERKING OVER ONS BIJENTUINTJE

Eind November 1953: Tante Tonia geniet van drachtplanten. In een fraai droog-bouquet zag ik de mooie, zilverige tussenschotten van de judaspenning; de fantastische heldere kleuren van het lamsoor, mogelijk beter bekend als statice; rijk beladen takken met rode besjes van cotoneasters. De cotoneasters lenen zich niet goed voor een droogbouquet, tenzij men zorgt, dat ze water hebben.

Judaspenning is een tweejarige plant, d.w.z. ze bloeit pas een jaar na het zaaien en sterft dan. Ze bloeit vroeg, afhankelijk van de standplaats, Maart-April, met paars-lila bloemen. Omdat ze vroeg bloeit, wordt ze door de bijen bezocht. Alles helpt in het voorjaar. Als de vruchten en zaden rijp zijn, blijven mooie, glanzende tussenschotten over, die prachtig zijn als wintersieraad.

Lamsoren zijn ofwel vaste planten of éénjarige. Beide zijn geschikt om te drogen.

Kunt u tegen de voorgevel van uw huis niet eens een proef nemen met de Cotoneasters horizontalis? Er zijn tal van andere goede cotoneasters (dwergmispels).

Voor een grote tuin is de Cotoneaster salicifolia aan te bevelen.

Rond Kerstmis zie je veel hulst, ook een drachtplant. Niets voor u.

Denk aan de crocussen! Maak je tuintje eens in orde, er kan geplant worden tot en met April. Niet planten als het vriest natuurlijk. Doe er eens iets aan. Het hoeft niet veel geld te kosten. Je kunt vaak planten ruilen... en bij ome Toon kun je zo maar een paar planten judaspenning en lamsoor halen. Voel U 'm?

Tilburg.

H. VAN GOOL.

*) Een werktekening van deze kast kan tegen betaling van f 0,50 besteld worden bij Ir J. Mommers, Bredaseweg 304, Tilburg.

Zoo de bijenhouder een koningin in den moederloozen korf doet overgaan, het is slechts zelden dat de bijen dezelve aannemen, zij zullen ze gemeenlijk terstond dooden. Kan hij de bijen, door dezelve uit te jagen, of ook, door de koningin in een pijpje in dezelve te plaatsen, allengskens aan haar gewennen, hij zal zijn doel bereiken.

Leert dit niet de ondervinding ook des menschelijken levens?

Bij den eenmaal gevallen mensch, wien de gedachte aan een hooger wezen verlaten heeft, is het onmogelijk, dit geloof te herstellen en als plotseling wederom in het hart in te voeren. Slechts van lieverlede gewent hij zich daaraan. Hetgeen hem het hoogste noodig is, draagt hij eene doodelijke vijandschap toe. Tegenspoed van de een zijde, gelijk de gejaagde bij, en de gewoonte aan de andere zijde, terwijl de godsdienst toch de eigen-

lijke levensatmosfeer van den mensch is, vermogen in dezen, hunne eigene natuurlijke kracht uit te oefenen.

Oude stokken zonder koningin nemen niet licht eene jonge, vreemde koningin op. Jonge stokken stellen zich in dezen ligter te vreden. De mensch, verouderd in ongelooft, wandelt liever in zijnen wanhoop voort en ziet liever eene geheele slooping te gemoet, dan dat hij zijn eigen hart zou verwinnen. Hij is der bij gelijk, die zonder koningin, reddeloos verloren is, en echter, de haar gegevene blijft weigeren. Gansch anders handelt de jongeling, nog zijn de overgangen ligter, nog is het hart niet ijskoud geworden, nog is de hope niet geweken!

In het Orgaan „De Nederlandse Gemeente (28/10 '53) en in het Tijdschrift voor Overheids-administratie (10/9 '53) komt van de hand van onze Algemene Secretaris een artikel voor getiteld: Gemeente en Bijenteelt”. Hierin wordt op de noodzakelijkheid van de hulp van de overheid gewezen bij de verbetering van de bijenweide. Het voorbeeld van Dreumel — zie ons Groentje van September j.l. — wordt aangehaald.

Het artikel besluit:

„Een van de middelen om de bijenteelt uit te breiden, haar althans voor verdere teruggang te behoeden is de aanplant van honing- en stuifmeelgevende gewassen. Wij zijn de gemeentebesturen dankbaar voor alles, wat zij op dit gebied ondernemen”.

Laten wij, imkers, ons Hoofdbestuur dankbaar zijn voor zijn activiteit niet alleen hierin, maar voor meerdere zaken — ik noem slechts het organiseren van de Honingtentoonstelling, de uitgifte van het fraaie boekje „Honing”, waarop ik nog eens terug kom.

Ter vergelijking de volksboek-illustratie en De Bruyckers prent voor de Belgische Uilenspiegelstreek. Thijl trekt beurtelings de twee dieven van de lege bijenkorf, waar hij heimelijk ingekropen is, en die dus de zwaarste leek, aan de haren en veroorzaakt aldus een moorddadige twist tussen de twee dieven.

In het Engelse boek „A Bee Melody” van Herbert Brown (1923) lezen we het volgende:

De maaltijd waarmede de vrome Russen hun vasten op Kerstavond beëindigen, bevatte honing. Dit is een zuiver overblijfsel van het heidendom.

In de schaal, welke op een ronde tafel voor het Heiligbeeld was geplaatst, was boekweite pap, gekleurd met saffraan en gezoet met honing. Dit was het offer dat lang geleden aan de Wintervorst werd aangeboden om zijn toorn te stillen.

In hetzelfde boek komt ook het volgende verhaal van Cupido voor:

Eens merkte Cupido, terwijl hij tussen rozen uitrustte, een bij niet op en hij werd in zijn vinger gestoken. Hij liep schreiend naar zijn moeder, de schone Venus.

Ik ben verloren, moeder, riep hij, ik ben verloren en ga sterven. Een klein gevleu-

geld ongedierte, dat de mensen bij noemen, heeft mij verwond!

Maar Venus sprak:

Als de steek van één bij je zoveel pijn geeft, wat denk je dan wel, Cupido van hen, die gij met je pijl getroffen hebt? Van dit toneeltje had de grote Duitse schilder Lucas Cranach (1472—1553) een aantrekkelijke tekening gemaakt. Gaarne had ik U een afbeelding hiervan gegeven, maar die, welke ik in mijn bezit had, is, toen wij in 1944 onze woning moesten verlaten, verdwenen.

Wij kennen allen het verhaal hoe Tyl Uilenspiegel in een ledige bijenkorf kroop, welke korf, als zijnde de zwaarste van de „biehal“ door een paar dieven werd gestolen. Tyl wist zich ook uit deze hachelijke situatie te redden door de beide deugnieten beurtelings aan de haren te trekken waardoor een moorddadig gevecht ontstond.

Ik heb mij, als bijenhouder, dikwijls afgevraagd, hoe deze gebeurtenis mogelijk was geweest. De tekeningen van een Belgische en een Nederlandse tekenaar laten hun kijk op deze geschiedenis zien.

Velen uwer zullen zich nog wel de Baas herinneren. Hier ziet U hoe de dikzak kleingeestig wraak neemt. (Zie pag. 192)

In Gleanings 1946/11 geeft de verzorger van de rubriek Live and learn (leef en leer), Propolis Pete, de volgende anecdote:

Een bijenhouder, die in een moerasachtig gebied woonde, dacht dat als hij zijn bijen kruiste met muskieten hij een insect zou krijgen, dat dag en nacht voor hem zou werken. Maar deze kruising was geen succes: de bastaarden hadden steekapparaten aan voor- en achterkant.

Bijenhouden leert ons vele dingen, indien wij willen leren, en niet de minste daarvan is zelfbeheersing (Beecraft).

In de British Beejournal 1946/3 vinden we het volgende vermakelijke verhaal:

Mr. Beddone, een waardig apotheker in de Tooley Street Londen schreef in 1822 aan de uitgever van de Times het volgende:

Ik kocht 20 grote korven en een okschoofd Hollandse honing in de natuurlijke staat, niet gescheiden van de was. Deze hadden meer dan een jaar in het pakhuis gelegen. Na de korven zo goed mogelijk gelidigd te hebben, kookte ik de inhoud geruime tijd in water om de honing uit de was te krijgen. Een aanzienlijk aantal bijen vermengd met honing dreef op de oppervlakte van het water. Deze schepte ik af en legde ze op de stenen buiten mijn laboratorium, hetwelk boven in het huis was, in de Juli-middagzon.

U kunt zich mijn verbazing voorstellen, toen, na een half uur, ik hopen van deze bijen, die gedurende maanden in een toestand van verstikking waren geweest en vervolgens gekookt waren, langzaam weer tot het leven zag terugkeren en wegvliegen. Er waren er zo vele, dat ik de deur sloot, vrezende dat zij van plan waren terug te keren om mij te straffen voor de barbaarse behandeling, die zij van mij ondervonden hadden.

Prettige feestdagen wenst u

JéKAVé.

Een korf-imker aan

Korf-imkers zijn stille en bescheiden mensen en ze grijpen niet gemakkelijk naar de pen. Daarom verheugt het ons zeer dat onze vriend Bullema ons een korte uiteenzetting van zijn bedrijfsmethode zond. Uw redacteur vertelt op bijna al zijn spreekbeurten dat hij grote bewondering heeft voor de korfimkers, die al eeuwenlang een vast bedrijfsplan hebben. De kastimkers zijn eigenlijk pas bezig naar dat bedrijfsplan te zoeken. Op dat punt is de korf-imker de kastimker nog steeds een slag voor, maar de Heer Bullema raadt toch de beginners aan met kasten te beginnen omdat die productiever zijn dan korven.

Het Groentje lees ik met veel plezier, maar als wij door Baas en Zwijnenberg eigenlijk allemaal als derde- en vierderangs imkers worden bestempeld, word ik wel eens en beetje korzelig. Ik denk dan wel eens: dat is zeker nog een jong broekje, zonder veel ervaring. En ervaring is, naar ik meen, altijd een goede leermeester. Als kleine jongen heb ik in het jaar 1875 een zwerm in een korf gedaan. Ik heb altijd veel van bijen gehouden. Ik meen dan ook enig recht van spreken te hebben. Het is lange, lange jaren geleden, dat ik van 40 ronde korven meer geld in het laadje kreeg dan een lossebouw-imker met 70 kasten en boogkorven. Het volgend jaar had ik niets, de meeste imkers hadden weinig, maar toch meer dan ik.

Later vlogen mij eens twee dikke nazwermen op elkaar. Die stonden en bleven in de stal en daar oogstte ik 100 pond van. Dat is me nooit eerder of later gebeurd. Vier jaar aaneen had ik de gele mosterd dichtbij en vier maal heb ik er niets van geoogst. Dat kan de Heer Baas ook nog wel eens overkomen.

Ik reis al jaren niet meer met de bijen en twee jaar achtereen heb ik van elke opzetter f 100,— gemaakt. Ik kreeg toen f 2,50 per pond. Een witte raaf, maar lag dat aan mij? Neen, als de natuur niet medewerkt, is de beste imker machteloos.

Dat er veel volk in korf of kast moet zijn weten de meeste imkers wel. Welke soort bijen? Ik heb zwarte en

Jaagkieps-Prijsvraag

Dames,

Heeft U het boekje „HONING, soorten, eigenschappen, recepten“, uitgegeven door onze vereniging, al gelezen en de 23 daarin opgenomen recepten al beproefd?

Mijn vraag is nu welk recept is volgens U het best geslaagd. Onder de dames die het recept noemen dat de meeste punten krijgt, zal wederom een doos bonbons verlost worden.

Hebt U nog geen kennis gemaakt met dit prachtige reclame-middel, om de honing, door man-lief vergaard, aan de man te brengen?

Bestel dan nog heden aan het Bijenhuis en laat Uw familie met de a.s. feestdagen van Uw bak- en kookkunst genieten.

Inzendingen vóór 1 Januari aan het Bijenhuis. JéKAVé.

het woord

ik houd er van. Ik heb ook gele gehad, maar ik houd het met de gewone inlandse. Er zijn veel imkers, die in de herfst naakte volken van mij kregen, en ze hadden er nooit iets anders dan lof over. Ik heb altijd de slechte volken gezwaveld en des zomers zorgde ik, dat daar geen darren van kwamen en dat de beste veel darren hadden.

Door afvliegen op de oude stok zorg ik, dat de brom-zwerm zó arm wordt, dat zij geen neiging krijgt tot zwermen. De tweede en derde zwerm komen weer op de oude stok doch niet terstond, maar eerst na enige dagen, anders zou er een dikke derde zwerm komen inplaats van een kleine. En ik zorg voor voldoende ruimte, dan zwermt die ook niet.

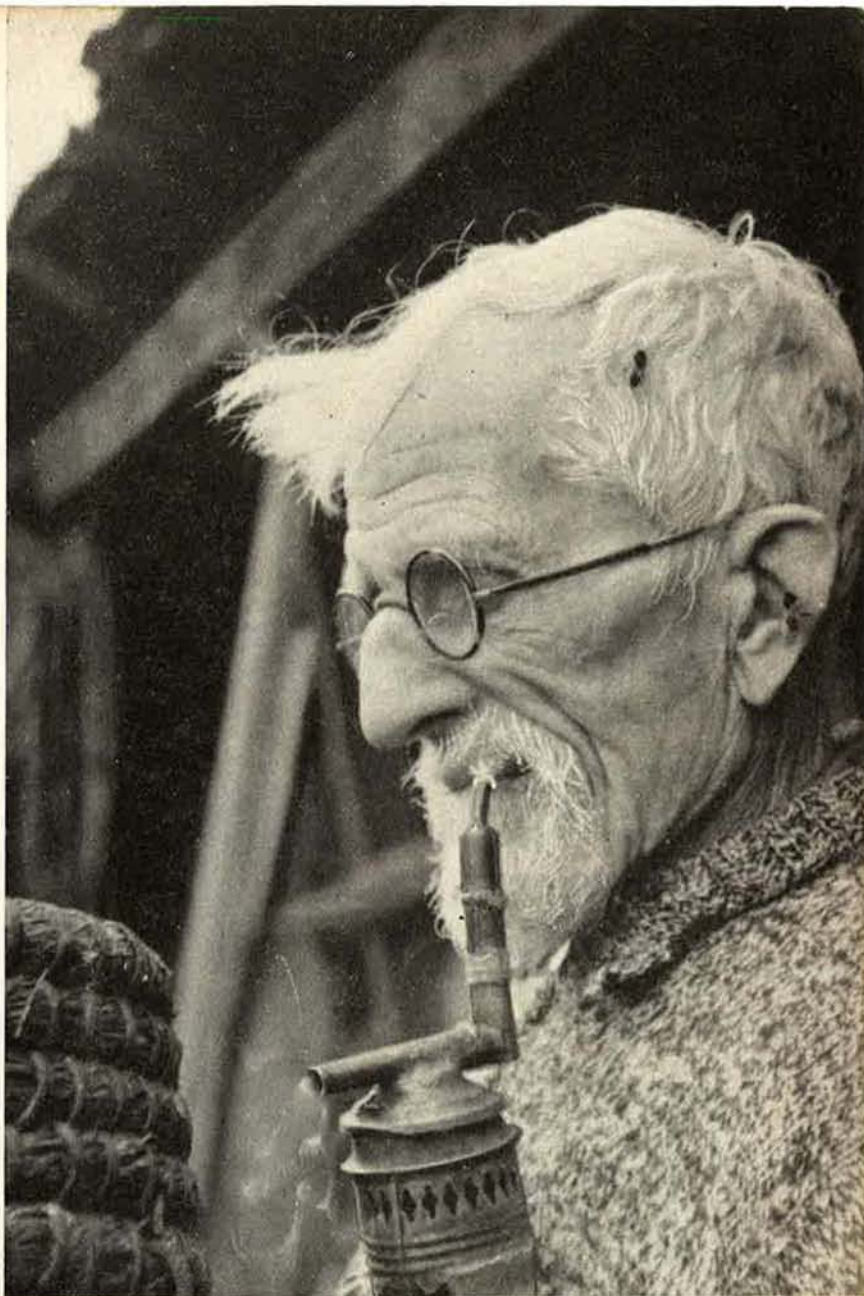
Als het herfst is, breek ik alles uit en ik zet de jonge moervolken op. Eerst voer ik kleine porties, dan leggen ze weer broed in. De oude moeder wordt gedood, maar de bijen alleen als het een slecht volk was.

Als er iemand komt om een zwerm, krijgt hij een van de goede volken. Salpeteren? Neen, hoor. De spijlen uit de korf en de bijen afvegen in een lege korf. Er steekt er wel eens een, maar 't valt erg mee en kap en handschoenen heb ik daar niet bij nodig. Ook niet als ik ze in de zomer vlak voor de stal nazie en darren kop.

Vroeger kon ik het op de hei lang niet altijd zonder kap klaren als ik daar met 80 à 90 volken was. Ik heb ook losse bouw geprobeerd, maar dat voldeed mij niet, omdat ik er niet voldoende tijd voor had het goed te doen. Ik zag wel dat losse bouw in het bedrijf veel meer winst kan opleveren en zal het alle beginners aanraden. Maar als er geen voldoende zorg aan kan worden besteed, werk dan voor plezier liever met de ronde korf en ik meen, dat mijn korf wel is aan te bevelen voor iemand, die ze maken kan. Ik werk met ronde korven van 42 cm middellijn en tweedelige kop. De kop is 25 cm hoog en het onderstuk ook. Ze worden met 4 of 5 krammen op elkaar gezet. Deze korven zijn om uit te breken gemakkelijker dan de gewone ronde korf.

Zuidhorn

B. BULLEMA

... in 1875 heb ik voor het eerst een zwerm in een korf gedaan ... zo vertelt ons de heer Bullema.

Op deze afbeelding ziet u een tweedelige korf, waaraan onze verteller de voorkeur geeft.

(Foto's Bijenhuis)

Koninginnen

achter tralies ?

*METHODE-JACOBS: Op alle drachten gebruikt de heer Jacobs koninginneroosters, óók op de heide.
METHODE-BAAS: Ik gebruik bij mijn bedrijfsmethode geen moerroosters.*

— Als de heer Baas géén koninginneroosters gebruikt en als de heer Jacobs ons aanraadt om het hele jaar door een koninginnerooster te gebruiken, moet één van die twee toch ongelijk hebben”, zei op een vergadering een lid, dat klaarblijkelijk de moderne bedrijfsmethoden grondig had bestudeerd. En toch . . . toch hebben naar mijn mening beide heren gelijk. Om dit te begrijpen, moeten we de omstandigheden, waaronder ze imkeren, goed bekijken. Die omstandigheden zijn namelijk zéér verschillend.

De vraag, waar het eigenlijk om gaat, is: heeft een koningin, voor het vormen van haar broednest, voldoende ruimte aan één simplex-broedkamer met tien ramen ?

Zeer veel imkers hebben voor zichzelf in de praktijk deze vraag al lang beantwoord. En het merendeel blijkt één broedkamer niet voldoende te vinden. Want, dat is tenminste mijn indruk, het merendeel der Nederlandse imkers werkt met dubbele broedkamers.

Daarmee kunnen ze best gelijk hebben. Misschien is onder hun omstandigheden het werken met dubbele broedkamers wel het beste. Maar, als we de vraag: enkele of dubbele broedkamers met hen bespreken — en ik heb dat maanden aaneen bij elke gelegenheid gedaan — blijken hun motieven meestal niet juist te zijn.

— Met dubbele broedkamers kweek je de reuzenvolken, die je nodig hebt om grote oogsten binnen te halen”. Dat is gewoonlijk het sterkste argument. En we zijn blij dat de imkers er van doordrongen zijn, dat ze met „reuzenvolken” moeten werken.

Maar . . . dat je voor het kweken van reuzevolken een dubbele broedkamer nodig hebt, lijkt ons niet onder alle omstandigheden juist. Want een enkele simplex-broedkamer biedt bij toepassing b.v. van de methode-Jacobs voldoende ruimte voor een koningin met een uitstekende leg-capaciteit.

Als we ons afvragen of een koningin voldoende ruimte heeft in tien simplexramen, moeten we van de veronderstelling uitgaan, dat dat goede raten zijn, zonder veel slechte stukken en zonder veel darrenraat. Verder

moeten we er van uitgaan, dat deze tien broedramen weinig honing en stuifmeel bevatten.

De methode Jacobs gaat er van uit, dat we onze volken honingkamers boven het koninginnerooster geven vóórdat alle broedkamerraten gevuld zijn met broed. Laten we zeggen als er zeven of acht raten flink met broed gevuld zijn. Er bevindt zich dan boven in de broedramen géén honinggordel, de raten kunnen tot aan de

bovenlat worden gebruikt voor het leggen van eitjes. Tussen 1 en 10 Mei gaat de heer Jacobs de kantramen, waar nog geen broed, doch wel veel voer in zit, ontzegelen en hij hangt deze ontzegelde raten om en om tussen raten met uitlopend broed. We krijgen op deze wijze in de broedkamer broed tot aan de buitenkant van de buitenste ramen.

Eventuele „stuifmeelplanken” worden uit het broednest verwijderd en ze worden vervangen door uitgebouwde raten. Van de stuifmeelplanken maakt de heer Jacobs stamphoning.

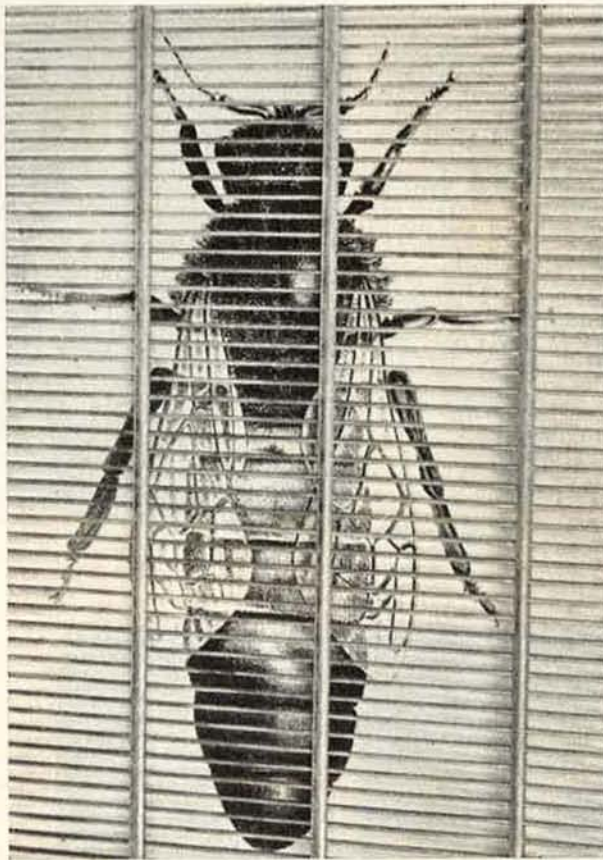
Practisch kan de koningin dus alle tien simplexramen aan beide kanten met broed vullen.

De vraag: heeft de koningin nu broedruimte genoeg, moeten we eigenlijk zó stellen: Heeft de koningin nu broedruimte genoeg tot 25 Mei? Want op 25 Mei plaatst de heer Jacobs de koningin, met het raampje waarop ze zit, met nog een raam uitlopend broed en de daarop zittende bijen, in een zesraamskastje en hij vult dat zesraamskastje verder met uitgebouwde raten. Op dit zesraamskastje laat hij de vliegbijen van

het hoofdvolk aanvliegen. De rest van het hoofdvolk wordt in de stal gezet en kan hier verder buiten beschouwing blijven.

In dit zesraamskastje kan de koningin nu verder leggen en er worden straks ramen met uitlopend broed uitgenomen om het hoofdvolk daarmee te versterken.

Bij de beantwoording van de vraag, of de koningin aan tien simplex-broedramen genoeg heeft, moeten we alle hiervoor genoemde omstandigheden in acht nemen. Tien goede simplexbroedramen hebben ongeveer 50.000 cellen. We nemen aan dat in een goed verzorgde broedkamer niet meer dan 10% van de cellen worden gebruikt voor andere doeleinden dan voor het kweken

van nieuwe werksters. In de beschikbare 45.000 cellen kan de koningin per dag ruim 2100 eitjes leggen zonder plaatsgebrek te krijgen. En een koningin, die dag in dag uit, weken achtereen, 2000 eitjes legt, is zeer zeker een koningin die er zijn mag!

Onze conclusie is dan ook, dat de heer Jacobs het volkomen bij het rechte eind heeft, als hij zegt dat we de koningin het gehele honingseizoen door achter tralies moeten houden. Dat geeft bovendien nog een aantal extra voordelen, waarvan we hier enige opnoemen:

1. Bij gebruik van een koninginnerooster op de broedkamer krijgen we geen darren boven het rooster, die niet uit kunnen vliegen en die soms het rooster verstoppen.
2. Het nakijken der volken gaat sneller omdat men niet 20 doch slechts 10 raten behoeft na te kijken.
3. De koningin vindt men gemakkelijker op 10 dan op 20 ramen.
4. Door een rooster wordt er minder stuifmeel naar boven gebracht dan zonder rooster.
5. Men behoeft nimmer zijn toevlucht te nemen tot het slingeren van broedramen.

We zijn er dan ook van overtuigd dat imkers, die bijen houden in een streek met **matige** dracht, en die in de zomer hun bijenvolken bij huis hebben, met de methode Jacobs beste resultaten zullen bereiken. Het is een methode, die de imker in staat stelt van elke geringe dracht het volle profijt te trekken. Elk beetje honing dat gewonnen wordt, komt boven het rooster in de honingkamer.

Zou men in dergelijke streken met dubbele broedkamers werken, dan zou er veel honing in de broedramen komen en om deze honing te winnen zou de imker in vele gevallen ramen met broed moeten slingeren. Dat doet hij natuurlijk niet en dan gaat voor hem de honing verloren, die hij had kunnen oogsten als hij met één broedkamer en een koninginnerooster had gewerkt.

Vergeet echter nimmer: het is een groot voordeel van de afmetingen van ons simplexraam, dat het ons in staat stelt om van geringe drachten te profiteren, maar... als we ons alle honing uit de honingkamer toe-eigenen, houdt het volk vrijwel niets over en we moeten dan direct voeren.

Vergeet ook niet: dat, bij het gebruik van een enkele broedkamer met een koninginnerooster, die broedkamer ook steeds onberispelijke raten moet bevatten. Veel honing en stuifmeel en slechte raten in de broedkamer zijn in dit geval niet toegestaan.

De methode-Jacobs eist imkers van de allerbeste soort, die voortdurend als echte bijenvaders over de broedkamer waken en die niet tot morgen wachten als er vandaag gevoerd moet worden. Maar de zorgzame imker zal met deze methode van een matige dracht ook de laatste druppel honing oogsten.

Wie, zoals de heer Baas, het gehele voorjaar en de gehele zomer zijn volken ver van huis heeft en wie in het voorjaar al begint met een zware dracht als die op het koolzaad, zal er in de meeste gevallen niet in slagen honing en stuifmeel in zo sterke mate uit het broednest te weren, tenzij hij beschikt over een zee van tijd. En hier komen de voordelen van de dubbele broedkamer naar voren.

Er komt onder deze omstandigheden heel wat honing en stuifmeel in de broedkamer en de koningin zou spoedig ruimtegebrek krijgen, als de imker een rooster op de onderste broedbak gebruikte. De imker gaat in dit geval, zo mogelijk al vóór de koolzaaddracht, de bovenste broedkamer plaatsen, hij hangt twee ramen met broed in het midden van die bovenste broedkamer en de koningin kan haar gang gaan.

Er blijft in dit geval heel wat honing in de broedramen achter als de imker zijn koolzaadhoning slingert. Was dit bij de methode-Jacobs een nadeel, hier is het een

Wat weten we van onze

BIJENWEIDE?

★

Deze vraag is in het Maartnummer door de redactie gesteld. Er is slechts één antwoord op binnengekomen, n.l. van de heer **F. Nanninga te Westerlee**, die een zeer scherp waarnemer is. De heer Nanninga schrijft:

Ik moet nogmaals vaststellen, dat radijs door onze bijen goed bevolgen wordt, maar de grootte van de dracht kan ik niet met cijfers aangeven. Als er een perceel radijs bloeit waarop de bijen niet vliegen, moet er iets aan de hand zijn.

1. De afstand, die de bijen moeten afleggen, is te groot.
2. Een andere drachtplant, dichter bij de bijenstal of een andere drachtplant die ze liever bevliegen, trekt de bijen tot zich. Wie zijn bijen bij het fruit heeft gehad, terwijl er naast de boomgaard een koolzaadveld lag, zal opgemerkt hebben, dat de bijen dikwijls de voorkeur geven aan het koolzaad.
3. Het perceel radijs kan te dicht bezet zijn met glanskevers.
4. Het perceel kan bespoten of bestoven zijn met een middel, dat de bijen iets afschrikt. Niet alle middelen doen dat.
5. Het kan ook een gewas ramen geweest zijn. Vroege ramen wordt evenals radijs, in het voorjaar gezaaid en de bijen bevliegen ramen minder dan radijs.
6. Er kan iets niet in orde zijn met de grondwaterstand, waardoor de nectar zo taai kan zijn, dat de bijen die niet uit de bloemen kunnen krijgen. Ook bij andere gewassen komt dat wel voor.

Mogelijk zijn er nog meer oorzaken aan te voeren waardoor radijs in sommige gevallen minder wordt bevolgen dan gewoonlijk, maar daarover kunnen we alleen zekerheid krijgen door een onderzoek ter plaatse. Soms ook zal het slechts een gissen naar de oorzaak kunnen zijn.

groot voordeel. In de eerste plaats houdt het volk daardoor voldoende voorraden om een slechte periode te overbruggen. (De imker kan op zo grote afstand niet zo gemakkelijk even overwippen om de bijen te voeren!) Verder is het bij een zware dracht als die op koolzaad ook niet zo erg, dat de imker niet alle honing oogst, die de bijen halen. In de meeste gevallen zal hij immers toch al veel meer honing oogsten dan de imker, die in streken met matige dracht de methode-Jacobs toepast.

We brengen het bovenstaande even naar voren, omdat ons bij bezoeken aan vergaderingen telkens weer blijkt, dat imkers spoedig geneigd zijn om te generaliseren. Als een imker met een grote oogst van het koolzaad komt, schrijft hij zo gemakkelijk het resultaat toe aan de gevolgde methode en, onbaatzuchtig als imkers gewoonlijk zijn, gaat hij deze methode propageren. En een imker, die in een matige drachtstreek imkert, is dan gemakkelijk geneigd om zich in de roes van „geen rooster”, en „dubbele broedkamers” en „reuzenvolken” te laten meesleuren. Om dan misschien na jaren van mislukkingen tot de ontdekking te komen dat hij, onder zijn omstandigheden, toch meer voordeel heeft van „koninginnen achter tralies”. G.

De

BUSSUMSE BIJENTUIN

Tijdens de Imkersdag te Hilversum hebben een paar honderd deelnemers de Bussumse bijentuin en het afdelingsgebouw, dat er midden in staat, bezocht. En het was de moeite van een bezoek overwaard!

Het gebouw is door de leden van onze afdeling Bussum zelf gebouwd. Toen Bussum aan zijn uitbreidingen begon, moest er op een gegeven ogenblik een woonwagenkamp verdwijnen. Op het terrein van dat woonwagenkamp stond een schuur. Van het hout van deze schuur werd het verenigingsgebouw opgetrokken. Ten minste... als wij bedenken, dat het materiaal aangevuld werd met een andere hoeveelheid, die wellicht even groot was: stenen, buizen en méér hout.

Vakmensen hebben de bouw geleid, dat valt onmiddellijk te constateren. Het huis is zeer degelijk geconstrueerd, het ziet er van buiten architectonisch zeer rustiek uit, en het is van binnen de gezelligheid zelve, met zijn open schouw, zijn plaatbetimmering, zijn moderne verlichting, zijn grappige vitrages en charmant, eveneens zelf gemaakt meubilair.

En het gebouw, dat, behalve een zaaltje en een opbergruimte ook een keukentje heeft, staat er niet voor niets! Behalve vergaderingen zijn er in de winter ook lezingen over talloze onderwerpen, op de natuur betrekking hebbend.

Overigens komen er ook heel wat scholen, die met het opgezet en opgeprikt illustratiemateriaal in het zaaltje en met de levende have buiten een les biologie in de vrije natuur krijgen.

Die levende have bestaat — en het is vanzelfsprekend — in de eerste plaats uit bijen. Ze bevinden zich in een groot aantal verschillende woningen. Het begint bij een afgeknotte holle boomstam. Het gaat via de bisschopsmuts en de andere korven naar de moderne bijenkasten van vandaag de dag.

En de bijentuin... de bezoekers hebben met bewonde-

Honing voor onze Nationale Honingtentoonstelling moet óf geheel vloeibaar zijn en vrij van kristallen, óf geheel gekristalliseerd zijn. En dat geldt niet alleen voor onze tentoonstellingen, doch ook voor de voor de verkoop bestemde honing. Wij, imkers, weten wel, dat er aan de honing op de foto niets mankeert, maar het publiek bekijkt zo'n potje met grote argwaan en veronderstelt zo gauw dat er met het product geknoeid is. (U doet toch volgend jaar óók mee aan de tentoonstelling?)

ring gekeken naar het magnifieke brokje natuurschoon, daar aan de lage kant van de Huizerweg.

In de tuin staat voor f 1000,— aan planten en bloemen. En omdat het tot een gelukkige combinatie gekomen is tussen de Bussumse Onderlinge Tuinbouwvereniging en de Bussumse imkers, kreeg de tuin een voortreffelijke aanleg en een uitstekende verzorging. In dit opzicht was Jan Nieuwenhoven de bezielende figuur. De Heer Jansma, waterbouwkundig opzichter van de Gemeente, is de stuwende kracht geweest van tal van zaken, in de eerste plaats van het komen tot een verenigingsgebouw.

We zeiden dat een paar honderd imkers een bezoek hebben gebracht aan de Bussumse bijentuin. En het zou ons niet verwonderen als er onder hen zijn die met plannen rondlopen om in de eigen afdeling óók zo iets te ondernemen...

Aan dit verenigingsgebouw is niets meer te ontdekken van hetgeen eerst een schuurtje was.

De „geneuchten”

van een

amateur-imker

— Nee, heidehoning kun je niet slingeren, dat is geen werk,” werd mij van meer dan één zijde toegevoegd. „Persen, dat is het enige.” Maar ... daar is het artikel in het Groentje, zoals „ik” het doe, dat moet een ander toch ook kunnen?

Wat heb je nodig?

Een kolb-toestel, een kachel, een kleine keuken. Dat zal lukken. Dus, allereerst er op uit om een kolb-toestel.

Mijn vraagbaak, eveneens een amateur, maar al jaren in de bijen, is niet thuis.

Dan maar naar „de Sweach”, naar de oude imker met een stal met meer dan 30 korven en kasten.

— Nee jong, heidehoning kun je alleen persen”, en hij neemt mij mee naar de stal, waar de zware honingpers staat: eiken met ijzeren beslag. Tien tot vijftien raten in de zware hennepdoek en dan de schroef maar aandraaien.

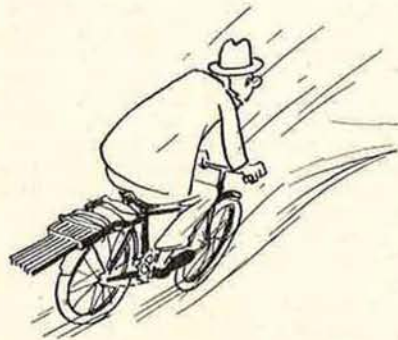
Kolbtoestel? Nee, daar heeft hij geen weet van. 't Zal dus wel op persen uitdraaien.

Maar, als ik de volgende morgen de winkel binnenstap van de drogist-imker, hoor ik, dat er een kolbtoestel in ons dorp te vinden is. Daar achteraan.

't Is uitgeleend aan de schoolmeester in een naburig dorp, maar die is er zeker al mee klaar. Heeft het tenminste al een kleine week.

Dadelijk op de fiets er achter aan. Het regent gelukkig niet erg. Meester is in de school bezig een troepje leerlingen de geheimen te verklaren van het metrieke stelsel.

— Het kolb-toestel? Heb ik een paar dagen geleden gebracht naar een bevriende imker in „de Wilgen” een klein plaatsje in de buurt. Wou je kolberen? Niks gedaan, man. Na veel ploeteren en met behulp van een elektrische straalkachel heb ik 't zover gekregen, dat de helft van de

honing als een dikke klomp in de zeef bleef hangen. In de pot een paar druppels... Maar, succes hoor! Je weet de man te wonen? Schuin tegenover het herbergje!”

Ja, daar ligt het Kolb-toestel in de vensterbank. De baas zelf is druk in de weer met persen. Twaalf raten tegelijk onder de zware grenen (beter dan eiken, trekt meer en breekt nooit) persbalk.

veertig konijnen op één dag.”
'R Moet ook nog even de vangnetten zien. En dan ga ik huis-toe.
— Maar eens weer aankomen.”
— Ja, dat zal ik zeker.”

En nou los. De keukendeur op slot. De slinger op het aanrecht, naast het petroleumstel met een pan kokend water. Het straalkachelkje schuin voor de slinger met de zeef. De petroleumvergasser midden over de vloer, flink opgeschroefd. Alleen broek en overhemd over mijn schrale botten, ontzegel ik, kolber ik, en slinger en ... zweeft.

Maar het gaat! De geelbruine honing druipt uit de kraan en drupt gestadig door de zeef. Prachtig!

Zonder enige stagnatie werk ik mijn hele repertoire af: het programma uit het Groentje.

Netjes voorzien van etiket: Heidehoning September 1953, staan de potjes op de plank, naast die met „Koalsie-huning, Juni 1953.”

Kolberen?

Prachtig man, maar... in de warmte! Drachten D. JOUSTRA

VOOR ONZE IMKERSVROUWEN HONING-KERSTROL

Voor de feestdagen geven we u een recept voor een heerlijke honingtaart, waar helemaal geen oven aan te pas komt. We halen namelijk het gebak voor deze taart bij de winkelier in de vorm van

150 gram lange vingers.

Eerst maken we een stijve custardvla van:

2 eetlepels custard
2 eetlepels suiker en
¼ liter melk.

De bereiding van deze vla mogen we wel bekend veronderstellen. Laat u de vla geheel afkoelen, doch roert u er tijdens het afkoelen af en toe in, om te voorkomen dat er zich een vel over de vla vormt.

200 gram boter of margarine
200 gram honing.

We roeren de boter of margarine tot room en als dat klaar is roeren we er de honing doorheen.

Deze beide mengsels — de vla en de honingroom — gaan we nu door elkaar werken, maar eerst moeten ze dezelfde temperatuur hebben, anders hebben we kans dat het mengsel gaat schiften. We zetten ze dus, nadat de custard is afgekoeld, een uurtje in hetzelfde vertrek.

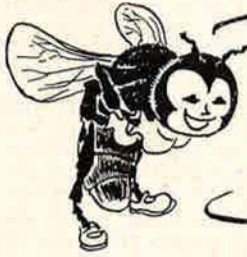
We hebben nu al het materiaal voor het maken van onze taart bij de hand. Op een langwerpige schaal leggen we 4 lange vingers om en om naast elkaar. In het verlengde daarvan, aansluitend, nog 4 op dezelfde wijze. Ze vormen de ondergrond van de taart en ze worden vrij dik met de honingroom bestreken. Daar op leggen we 2 maal 3 lange vingers, die weer bestreken worden met het honingroommengsel, daarop 2 maal 2 lange vingers en ten slotte nog 2 maal 1.

Het binnenwerk van de taart is nu klaar en we moeten nu de buitenkant nog bestrijken met een laagje honingroom, zodat we een mooi gevormde rol krijgen.

De overgebleven honingroom gebruiken we om met een garneringspuit of met een puntzakje de buitenkant van de taart mooi te garneren. Het staat heel aardig de blanke honingroom af te wisselen met mocca-honingroom.

Mocca-honingroom maken we door een weinig poederkoffie (b.v. Nescafé) met een deel van de honingroom, waarmee we de taart garneren, te vermengen.

Ik wens u prettige feestdagen en ik hoop dat de fraaie en heerlijke Kerstrol de feestelijkheid nog zal verhogen. C. T.

Proeven met lachgas

VOOR HET BEDWELMEN VAN BIJEN

NH_4NO_3

Eén van de oudste methoden voor het bedwelmen van bijen is ongetwijfeld het salpeteren. Men gebruikte dit middel vroeger veel om in de herfst, als men de honing wilde oogsten, de bijen uit een korf te verwijderen zonder dat men ze behoefde te doden. De korf werd dan op een gaasraam boven een in de grond gemaakte kuil geplaatst en in de wand van de kuil met behulp van een gespleten stokje een brandend salpeterlapje gestoken. In de korf waren van te voren vlieggat en andere openingen goed dichtgestopt.

Een salpeterlapje verbrandt als een lont met een sissend geluid. Door de hitte wordt de salpeter ontleed en er ontstaan enkele gassen en bijmengsels. Door deze gassen bedwelmden de bijen en deze vielen op het gaasraam. Na het wegnemen en leegkloppen van de korf kwamen de bijen langzaam weer bij en werden gebruikt voor het versterken van andere, vooral kastvolken.

Salpeterbijen worden in andere volken vlot aangenomen, vooral, wanneer ze nog enigszins bedwelmd zijn.

Ze zijn verder hun herinneringsvermogen betreffende hun standplaats en oorspronkelijke woning volkomen verloren. Het is daarom niet te verwonderen, dat deze salpeterbedwelmingmethode ook in later tijd in de kastenteelt werd toegepast voor verenigen van volken, invoeren van koninginnen, maken van afleggers (kunstzwermen), klaarmaken van koninginneteeltvolkjes en het verplaatsen van volken op korte afstand. Ook schrijver dezes heeft er reeds jaren gebruik van gemaakt, hoofdzakelijk voor het verenigen van volken en het voor het invoeren van koninginnen en er nooit enige waarneembare schade van onderzonden. Omdat het werken met salpeterlapjes in kasten bezwaar oplevert heb ik de lapjes steeds in een dathepijp verbrand, soms tussen wat tabak en ook mengde ik wel eens losse salpeter tussen de tabak in de pijp. Aan de dathepijp wordt dan een rubberslangetje bevestigd en zodra de salpeter in de pijp begint te sissen, steek ik het rubberslangetje in het vlieggat van de kast of onder het dekkleedje, maar dan met het vlieggat dicht en wordt er flink wat salpeterdamp in de kast geblazen. Zodra de bijen ophouden te bruisen zijn ze bedwelmd en liggen grotendeels op de kastbodem of hangen tussen de raten. Dan moet de kast van boven geheel worden geopend en laat men de damp zo snel mogelijk wegtrekken. Als de bijen wat dicht op elkaar liggen worden ze wat uiteengespreid.

Er waren bij elke keer salpetergebruik wel enkele dode bijen, maar nooit veel en dood broed heb ik nooit gevonden. Praktisch worden al mijn koninginnen op deze wijze vervangen, maar ik salpeter alleen moerloze of moerloos gemaakte volken en hang de nieuwe koningin met haar broed en bijen midden in de broedkamer van het gesalpeterde volk, waaruit daartoe van te voren reeds voldoende ramen zijn verwijderd. De zo gevormde combinatie krijgt de standplaats van het volk van de nieuwe koningin, die dus ook al haar vliegbijen behoudt. Van terugvliegen van gesalpeterde

bijen naar de oude standplaats heb ik nooit iets gemerkt. Als salpeter heb ik steeds gebruikt kalisalpeter (KNO_3), ook wel genoemd kaliumnitraat. Behalve voor het invoeren van koninginnen heb ik het middel ook steeds aangewend voor het verenigen van moerloze volken met moergoede en altijd met succes. Ik heb echter als vaste stelregel gehouden om nooit een volk met een koningin te bedwelmen, als die koningin nog dienst moet doen.

Behalve kalisalpeter wordt voor hetzelfde doel ook gebruikt natronsalpeter = natriumnitraat en ammonsalpeter = ammoniumnitraat. Beide zijn wateraan-trekkend en lapjes erin gedrenkt of watten in een sterke oplossing ervan gedompeld en daarna gedroogd moeten in afgesloten flessen vochtvrij bewaard worden. Daarom is vermoedelijk het gebruik van deze twee laatste stoffen niet groot. Ik heb met geen van beide ervaring, maar ik vertrouw vooral de ammoniumnitraat op deze wijze niet, omdat de hitte in de pijp zeer groot moet worden, wil deze stof op de goede wijze ontleed en het wil mij voorkomen, dat daaraan mislukkingen zijn te wijten. Sinds een jaar of acht gebruikt men in Duitsland ook ammoniumnitraat. Er worden tabletten ammoniumnitraat in de handel gebracht, b.v. van firma Hamman-Haszloch: HaHa Lachgaspillen.

In het voorjaar 1953 kreeg ik van een vriend in Nijmegen een buisje van deze lachgaspillen, die uit Duitsland worden geïmporteerd en in een glazen buisje met een inhoud van 12 tabletten, ongeveer zo groot als een aspirinetablet, in de handel worden gebracht voor de prijs van een gulden. Deze tabletten moeten in een dathepijp op schraapsel van houtskool worden gelegd. Nadat het houtskool is aangestoken en door flink blazen tot gloeien is gebracht, ontleed de tabletten en wordt lachgas (stikstofoxydule) gevormd, dat in de kast geblazen op de reeds boven beschreven wijze de bijen in een minimum van tijd volledig bedwelmt. De werking is ongeveer als die van salpeterlapjes, de kalisalpeter geeft echter meer bijmengsels, heeft daarom een minder aangename reuk en werkt minder snel.

Zoals bekend is, wordt lachgas ook in de geneeskunde gebruikt voor lichte narcose van mensen, o.a. door tandartsen. Het heeft een wat zoete, niet onaangename geur, is kleurloos en zwaarder dan lucht. Na enige proeven met lachgaspillen besloot ik het middel deze zomer volledig uit te proberen voor de reeds eerder door mij genoemde werkzaamheden. Ik heb echter een vereenvoudiging aangebracht in de gevolgde methode, waardoor deze ook goedkoper wordt. De lachgaspillen bestaan, zoals al vermeld, uit ammoniumnitraat = NH_4NO_3 , ook wel genoemd ammonsalpeter. Verwar deze stof vooral niet met kalkammonsalpeter, dat een bekende kunstmeststof is. Deze kalkammonsalpeter wordt wel van ammoniumnitraat gemaakt, maar er wordt koolzure kalk doorgemengd om het wateraan-trekkend vermogen te verminderen. Kalkammonsalpeter kan niet voor ons doel gebruikt worden. In plaats van lachgaspillen kan men in een drogisterij of chemicaliënhandel zuivere ammoniumnitraat kopen. Ik heb zelf gebruik gemaakt van de grondstof voor kalkammonsalpeter vóór er kalk door gemengd wordt. Soms kan men die grondstof nog kopen en dat is dan ook zo goed als zuivere ammoniumnitraat. Wie daar echter geen verstand van heeft, doet wijs chemisch zuivere ammoniumnitraat te kopen. Houtskool komt in verschillende vormen in de handel. Korrel- of tabletvorm is de beste, maar men kan heel goed zoge-

naamde kleermakershoutschool met een mes afschrapen. Bewaar de ammoniumnitraat in een goed afgesloten fles, want anders vervloeit het in een paar dagen. De werkwijze is nu als volgt: Leg een dunne laag houtskool in de pijp en daarop een halve tot hele theelepels ammoniumnitraat. De hoeveelheden, die men gebruikt steken niet zo heel nauw, als men de kast terstond na het bedwelmen der bijen maar openmaakt, zodat de bijen veel verse lucht krijgen om bij te komen. Steek de pijp aan en blaas tot er zichtbare damp, dat is waterdamp, uitkomt en blaas dan het gas in de kast. Hoewel de gebruiksaanwijzing voor de lachgaspillen het verbiedt, heb ik onder in de pijp altijd een klein laagje tabak gedaan om de houtskool beter aan het gloeien te brengen. De tabak is al verbrand, als de houtskool begint te gloeien. Zonder houtskool gaat het niet, want alleen daardoor ontstaat voldoende warmte voor de ontleding van het ammoniumnitraat, dat splitst in water (damp) en lachgas — stikstofoxydule. Er ontstaat zuiver lachgas, als men tenminste heel weinig (of geen) tabak gebruikt en ook niet te veel houtskool, om de vorming van CO_2 = koolzuurgas te voorkomen, dat weer een heel andere uitwerking heeft, waarover we het nu echter niet willen hebben. CO_2 kan echter een schadelijke bijwerking veroorzaken.

Ik heb de lachgasmethode, die eigenlijk een verbeterde salpetermethode is, goed uitgeprobeerd: Volken verenigd, koninginnen ingevoerd en ben zelfs verder gegaan dan mijn gewoonte was door een volk te bedwelmen, waaruit even van te voren de koningin verwijderd was en heb daar, nadat de bijen weer wat op verhaal waren gekomen, maar binnen tien minuten, een andere bevruchte koningin gewoon in laten lopen en het ging goed. Nu wil ik zelfs echter niet voor algemeen gebruik aanraden, men kan naar ik geloof zo'n experiment gerust uithalen, wanneer men de nieuwe koningin in een kooitje met suikerdeegprop in het bedwelmd volk hangt, nadat de kast goed gelucht is. Ik wil dan ook gaarne anderen, die ook de bedwelmingmethode met salpeter wel eens gebruiken, aanraden eens proeven te nemen met ammoniumnitraat op de door mij beschreven wijze.

Ik mag echter niet verzwijgen, dat er de laatste tijd in de Duitse literatuur ook ongunstige resultaten worden gemeld: veel dode bijen en ook dood broed. Door enige imkers wordt in Duitse vakbladen daarom het gebruik van lachgas afgeraden. Er worden daarbij ook gevoelsargumenten gebruikt, die m.i. in dit geval geen waarde hebben, immers men bedwelmt een mens toch ook om hem te kunnen opereren. Ik kan natuurlijk niet beoordelen, of tot het verkrijgen van die ongunstige resultaten ook bijkomstige dingen hebben medegewerkt en of de imkers zelf niet de schuld zijn door verkeerde toepassing van de methode. Een waarschuwing om maar niet lukraak met een bedwelmingmiddel te gaan werken is om die gemelde resultaten echter zeker hier op zijn plaats. Weet, wat U doet, waarom en hoe. Werken met oordeel, is werken met voordeel. Houdt U daarom aan de volgende regels:

1. Bedwelmt nooit koninginnen met welk middel dan ook, wanneer die koninginnen nog in een volk moeten blijven werken. Haal de koningin desnoods zolang uit het volk en geef haar later in een kooitje terug (met suikerdeegprop).
2. Bedwelmt geen te sterke volken en spreid in ieder geval na het bedwelmen de bijen tot een dunne laag uiteen. Ze krijgen dan meer lucht (zuurstof).
3. Gebruik lachgas liefst alleen op moerlose of moerlos gemaakte volken.
4. Gebruik de bedwelmingmethode hoofdzakelijk

5. Lucht de kast onmiddellijk na het bedwelmen door hem van boven geheel te openen. Verschillende imkers, die slechte resultaten meldden, lieten de kast 5 minuten gesloten om het gas goed te laten inwerken. Men kan beter veel gas gebruiken en het kort laten inwerken.
6. Maak pijp of beroker, als die gebruikt wordt, van te voren goed schoon door alle aanklevende teer weg te schrapen, anders ontleedt ook de teer door de grote hitte en blijven klachten vermoedelijk niet uit.
7. Bedwelmt niet een volk in een klein kastje. De bijen krijgen dan veel te veel gas en gaan dood. Blaas ook niet te lang in de pijp om vorming van te veel koolzuurgas te voorkomen.
8. Pas de methode niet toe op zeer hete dagen. Mischien is het zelfs beter het altijd pas tegen de avond te doen, het is dan koeler en de bijen kunnen er dan beter tegen, maar ook heeft men dan geen last van de overblijvende vliegbijen, die niet aan de bedwelming deelnamen en dode bijen door vechten zullen door de proefnemer voor gedood door het gas worden gehouden.

Wie iets meer van de kwestie wil weten, raad ik aan te lezen:

Prof. Dr. E. Zander: Die Zucht der Biene, 8-ste druk 1953, pag. 227 en 228.

H. Gontarski: Das Füllen der Begattungskästchen mit betäubten Bienen, Südwest-deutsche Imker, Jrg. 1949.

H. Gontarski: Betäubungsmittel und ihre Wirkung auf Königinnen und Arbeiterinnen. Die Bienenzucht, Heft 12 (1950).

Voor het laatste artikel kan worden aanbevolen.

Egmond-Binnen.

A. H. VAN DEN BERG.

Tentoonstellingshoning moet vrij zijn van „blaaies en kraters” aan de oppervlakte. Honing, die er uit ziet als op deze foto, komt zeker niet voor een prijs in aanmerking. En... wat zegt de honingconsument, als hij het deksel van een potje schroeft en het ziet er zó uit?

Besluit nú al om volgend jaar deel te nemen aan de Nationale Honingtentoonstelling en bewaar er uw mooiste honing voor!

HONINGKWALITEIT EN -PRIJS

In het Septemernummer van het Maandschrift wordt een en ander medegedeeld over honingprijzen wat niet zonder tegenspraak mag blijven. De daar genoemde heidehoningprijzen zijn die, welke in het vorige slechte heidedrachtjaar moesten worden betaald in de fijne levensmiddelenzaken in de grote steden. De groothandelsprijs voor heideslengerhoning was in het voorjaar 210 tot 220 DM per 100 kg en nu 190 tot 200 DM. Zomerslengerhoning bracht in het voorjaar 170 tot 180 DM op en in dit slechte honingjaar 190 DM per 100 kg. Imkers die met Kanitzkorven werken en zich op raathoning specialiseren krijgen nu voor hun honing in raampjes en in cellophaan verpakt van de fijne levensmiddelenzaken, die elk jaar van hen betrekken, 8 DM per kg. Tegen dezelfde prijs worden de uit korven gesneden brokken raathoning in de zaken in koloniale waren in Hamburg verkocht.

Enige jaren geleden verzocht een afdeling, in welker gebied ik mijn bijen op de koolzaadrecht had staan, mij een lezing te houden. De leden van deze afdeling waren allemaal kleine imkers. Toen ik de prijs noemde waarvoor ik mijn koolzaadhoning verkocht, was er nog al enig tumult. Deze imkers verkochten allemaal hun koolzaadhoning voor 6 DM per kg. Ik bood hen aan koolzaadhoning te leveren 4 DM franco bij afname van minstens 50 kg. Ik heb echter geen bestellingen gekregen, want de prijs wordt nu eenmaal bepaald door vraag en aanbod.

HINNERK MEYER
redacteur Nordwestdeutsche
Imkerzeitung

WAAROM ZWERMDE DAT NAZWERMPJE ?

In antwoord op de vraag van de heer Lacor in het Octobernummer het volgende:

In de nazwerm, die U 2 Augustus 1953 opzette, waren, zoals meer voorkomt in nazwermen, niet één, doch meer jonge moeren. Die ene beschadigde moer, die U na 4 dagen bij de inspectie in het volk vond, heeft geen fut meer gehad om met de andere normale moer, die U over het hoofd heeft gezien, een gevecht om leven en dood aan te gaan, zoals altijd bij aanwezigheid van meer moeren in een zwerm het geval is.

U voerde, toen U de beschadigde moer had verwijderd, met een moerkooitje een andere moer in. Toevallig bij uw bijenstal staande zag u het hele volk wegtrekken. U liet toen de kooimoer los en na ongeveer 10 minuten kwam het volk weer op de kast thuis.

Ik neem aan dat toen de bruidsvlucht is geschied van de moer, die u over het hoofd heeft gezien.

Soest

G. H. GRIJZE.

KOOLZAAD 1953

De Heer Langendijk trekt het door mij genoemde cijfer in twijfel. Hoewel het weinig zin heeft een onvruchtbare discussie te beginnen over een betrekkelijk ondergeschikt onderdeel van het artikel, een enkel woord wil de redactie mij wel veroorloven. Ik heb mij bij het schrijven van het artikel afgevraagd, heeft het beschrijven van een werkmethode en de daarbij behaalde resultaten nut voor andere lezers. Doordat de beantwoording van deze vraag voor mij positief uitviel, heb ik het artikel aangeboden aan de Redactie van het orgaan. Ik vraag mij echter af, wat heeft het ingezondene van de Heer Langendijk voor nut.

Worden de lezers van het orgaan er wijzer van? Maar ter zake. De aandachtige lezer van het bedoelde artikel zal het met mij eens zijn, dat noch de aard, noch de stijl, reden gaven om overdrijving aan te nemen. Wie dat er wel in wil lezen, het zij zo. De enige vrijheid, die ik mij veroorloofd heb, zij het zonder opzet, is deze; het aantal geogste potten te hebben verwisseld door ponden. Waar het echter om ging in het artikel wordt er niet anders om, de twee volle honingkamers blijven m.i. zeer bevredigend.

Dat de Heer Langendijk wat uit zijn evenwicht is geraakt door deze opbrengst is beroerd voor hem. Maar als hij voor een opbrengst van 20 pond per jaar al huizenhoog springt, dan is dat ook niet te verwonderen. In Rotterdam zou hij dan minstens over het „Witte huis” moeten.

Wat tenslotte de „hardstikke” volle honingkamers betreft, die bij hem 18 à 20 pond zouden bevatten, bij een opbrengst van 20 pond per jaar kan hij van zo'n mager gevalletje moeilijk meer verwachten. Weeg maar eens één goed gevuld raam voor en na het slingeren. Dan weet U beter.

Overigens hoop ik, dat de gedachte aan een dreigende echtscheidingsprocedure, als gevolg van een overvloedige heidedracht, inmiddels plaats heeft moeten maken voor een liefdevolle toenadering. Wie weet, komt er dan het volgende jaar nog een late zwerm af.

P. KLAPWIJK
Secr. afd. Rotterdam.

Uit de Afdelingen

AFDELING HENGELO (O)

Kon onze afd. in het Juli nr. melding maken van een 80 jarige in de vereniging, ook in Oct. hadden wij weer een lid van de oude garde te bezoeken. Op 16 Oct. is n.l. de heer Apool 80 jaar geworden, wat de vereniging niet onopgemerkt voorbij heeft laten gaan.

De heer Apool is reeds 40 jaren lid der vereniging, alleen tijdens de ziekte van zijn vrouw, enige jaren geleden, had hij tijdelijk bedankt.

Nu is hij weer één van onze trouwe bezoekers op de vergaderingen, en hij heeft nog een blakende gezondheid. Wij wensen hem dan ook vanaf deze plaats nog vele jaren van gezondheid toe en nog vele volle honingkamers op zijn bijenvolken.

H. BULK, secr.

AFDELING GOEREE EN OVERFLAKKEE

Woensdag 7 October werd te Ouddorp de eindles van de cursus voor gevorderden gegeven, welke bijgewoond werd door de Rijksbijenteeltconsulent Ir. Mommers, dhr. Kleinenberg, Burgemeester van Ouddorp en 't bestuur der afdeling. De onderwezen stof bleek er bij de cursisten goed in te zitten zodat allen in het bezit van het diploma kwamen. Na afloop van de eindles, werd een propagandavergadering gehouden voor het organiseren van een nieuwe cursus voor beginners. Nadat de voorzitter Dhr. Koese de aanwezigen opgewekt had om van deze gelegenheid gebruik te maken, gaf de Bijenteeltleraar Dhr. Bosschaart een overzicht van de door de geslaagde cursisten behaalde resultaten in het afgelopen seizoen. Hij wekte dan ook allen op om deze nieuwe cursus te volgen. Een 10 tal personen gaven zich spontaan op, zodat deze winter weer met een cursus in Ouddorp gestart wordt.

Tevens werd uitvoerig de honingafzet besproken en wat daar mee samen gaat. Daarna sloot de voorzitter deze geanimeerde vergadering, waarbij bleek dat de imkerij in Ouddorp zich in grote bloei mag verheugen.

C. POORTVLIET, secr.

Onze collectieve verzekering

Het maximum bedrag per lid en per gelegenheid is gesteld op f 12.500,—. Verzekerd zijn de bijenkasten en -korven, met inhoud, bijenstallen, honing-, suiker- en wasvoorraden, gereedschappen en benodigdheden tot het imkerbedrijf behorende, welke zich onverschillig waar in Nederland bevinden. Indien leden over minstens 10 volken beschikken en men hiervoor in het bezit is van een eigen berg- en werkruimte of tuinhuisje, zijn ook deze gebouwtjes verzekerd. De vergoeding hiervoor is aan bepaalde normen, welke tussen Assuradeuren en het Hoofdbestuur zijn overeengekomen, gebonden. Als maximum vergoeding voor 1e klasse goed bevolkte kasten en korven gelden de volgende bedragen:

	Febr./April	Mei/Sept.	Oct./Jan.
Simplexkasten	40.—	50.—	30.—
Simplexkasten met broedkamers, honingkamers en separator	40.—	75.—	30.—
Albertkast	50.—	80.—	40.—
gewone korf	12.—	20.—	10.—
boogkorf, 16 raams	20.—	32.—	16.—
boogkorf, 12 raams	16.—	28.—	12.—
boogkorf, 9 raams	15.—	26.—	10.—

De risico's, waartegen verzekerd is, zijn hieronder beknopt weergegeven:

Brandgevaar: (waaronder ook blikseminslag), volgens Amsterdamse Beurs-Brandpolisvoorwaarden met insluiting van het explosie-risico op usantiële condities.

Diefstal: van bijenkasten en -korven, zowel op reis als op tijdelijke en permanente verblijfplaatsen. (Van diefstal dient onmiddellijk ook de plaatselijke Politie-autoriteiten kennis te worden gegeven).

Vervoer: mits het middel van vervoer een evenement is overkomen (b.v. aanrijding, aanvaring, te water raken, in brand geraken, het breken van een as etc.). Het z.g. „warmlopen" komt niet voor vergoeding in aanmerking. Mede gedekt is schade ontstaan tijdens het laden en lossen.

(Bij schaden het gevolg zijnde van het transport der bijen moet door het lid ook de vervoerder voor de schade aansprakelijk gesteld worden).

Schaden moeten binnen 3 x 24 uur na het constateren daarvan worden aangemeld bij de heer F. C. Peypers, p/a. Fa. de Waal & Zoon, Rokin 75—79 te Amsterdam. Schaden onder f 10.— komen niet ten laste der verzekering. Leden, die zelf voor verzekering hunner bezittingen hebben zorggedragen kunnen aan de verzekering van de Vereniging uiteraard geen rechten ontlenen.

Verzekering tegen Wettelijke Aansprakelijkheid.

De maximum vergoedingen bij deze verzekering zijn als volgt:

- A. f 10.000.— lichamenlijk letsel of dood van één persoon bij één gebeurtenis;
- B. f 50.000.— lichamenlijk letsel of dood van meerdere personen bij één gebeurtenis;
- C. f 5.000.— schade aan eigendommen van derden.

Ingeval een lid wordt aangesproken voor aan derden toegebrachte schade, mag door hem generlei toezegging inzake vergoeding worden gedaan.

De betreffende aansprakelijkheidsstelling dient direct aan de heer F. C. Peypers, p/a. Firma de Waal & Zoon, Rokin 75—79 te Amsterdam, te worden doorgesonden, waarna voor afhandeling met de betrokkene wordt zorggedragen.

De leden wordt verzocht deze gegevens over de verzekeringen zorgvuldig te bewaren en ingeval van schade volgens de aanwijzingen te handelen, opdat hun rechten niet verloren gaan.

Het zal de leden duidelijk zijn dat de premie, die door de Vereniging moet worden betaald, nauw samenhangt met het schadeverloop van de verzekering. Wij verzoeken de leden dan ook dringend om:

1. de nodige zorgen aan hun eigendommen te besteden in verband met brandgevaar;
2. voor toezicht te zorgen bij het plaatsen van hun bijen elders, ter voorkoming van diefstal;
3. bij vervoer de nodige zorg aan kasten en korven te besteden.

De leden, die hun contributie niet vóór 1 Januari hebben betaald, zijn niet verzekerd. Voor deze leden gaat de verzekering weer in nadat de achterstallige contributie is betaald. Het is dus van groot belang om de contributie tijdig te voldoen.

veel honing

De afdeling Musselkanaal plaatste met medewerking van het Gemeentebestuur twee glazen kasten in het park te Stadkanaal. De bedoeling is het belangstellende publiek daarbij van voorlichting te dienen.

De winter is de tijd om zoiets voor te bereiden. Praat u er eens over op de eerstvolgende vergadering van uw afdeling?

'n Jonge moer in de kast.

(Foto A. J. v. Willegen)

Eind Februari dekken we onze volken *warm* toe. Eind Februari of begin Maart gaan we de volken dwingen zich snel te *ontwikkelen*. Op de eerste geschikte dag gaan we aan elke zijde van het broednest een raam met voer *ontzegelen*. We plaatsen meteen een *voerapparaat* op het volk. Twee of drie maal per week gaan we *voeren*. Het voedsel bestaat uit één deel suiker en twee delen water. Voor het verzorgen van het broed moeten de volken echter *voldoende* voedsel in *voorraad* hebben.

Na enige tijd gaan we *wéér* twee *raten* ontzegelen. De volken *gebruiken* het ontzegelde voedsel en ze gaan het broednest *nòg* sterker *uitbreiden*. Op een geschikt ogenblik plaatsen we een *uitgebouwd* raam midden in het *broednest*. Een paar weken later *nòg* een. En we gaan *dóór* met voeren!

Vóór de *voorjaarsdracht* gaan we zwakke volken met sterke volken *verenigen*. Bij het begin van de voorjaarsdracht moeten de volken al zeer *sterk* zijn. Nu moeten we de volken eens per week *nakijken*.

Zodra we in een volk *doppen* vinden, nemen we de oude moer met twee ramen broed en bijen uit het hoofdvolk en hangen ze in een *zesraams* kastje. We *schudden* er vier ramen bijen bij en we zorgen dat dit volkje voldoende *voer* heeft. Als de oude bijen *afgevolgen* zijn mogen we dit volkje voeren, *niet* eerder.

Een paar dagen voordat de eerste doppen in het hoofdvolk uitlopen, zoeken we uit het hoofdvolk een raam met doppen. We hangen het met de bijen die er op zitten in een *drieraams* kastje. Aan weerszijden hangen we een raampje met voldoende voedsel en de er op zittende bijen, doch *zonder* broed. Uit het hoofdvolk breken we daarna alle doppen weg.

Als de jonge *moer* in het drieraams kastje is *uitgelopen*, hangen we het raam met broed uit dat kastje terug in het hoofdvolk.

Als de jonge moer in het drieraams kastje aan de *leg* is, plaatsen we dit volkje met de beide ramen waarop het zit, boven een *reisraam* op het hoofdvolk, in een *extra* broedkamer. De volgende dag nemen we het reisraam weg en we hangen het volkje met de beide ramen waarop het zit midden in de broedkamer van het *hoofdvolk*.

De vliegbijen van het volkje met de oude moer in het zesraams kastje laten we op een dag, waarop er *slink* dracht is, op het hoofdvolk afvliegen. We mogen het hoofdvolk pas met broed van dit volkje *versterken*, als de jonge moer in het hoofdvolk zelf een *slink* broednest heeft gevormd, niet eerder. Voor de *heidedracht* versterken we het hoofdvolk *nòg* eens met broed en vliegbijen uit het zesraams volkje.

Na de heidedracht verenigen we dit volkje met het hoofdvolk òf we verenigen een paar van deze volkjes tot een goed *wintervolk*.

In *matige* drachtgebieden kan het gebruik van een *moerrooster* leiden tot een behoorlijke *oogst*, die anders in *broed* zou worden *omgezet*.

Onderschat de dracht in uw eigen streek niet te spoedig. Houdt eens een paar jaar een volk thuis, ge weet dan of reizen *voordeel* geeft.

We moeten niet het ene jaar de ene *methode* toepassen en het volgende jaar weer een andere. We moeten ons aan één methode houden en die in kleinigheden aan onze drachtomstandigheden leren *aanpassen*. Dat is erg *belangrijk*.

Bedrijfsmethode

PRIJSVRAAG

In de hiernaast geplaatste beschouwing zijn 45 woorden cursief gedrukt. Deze cursief gedrukte woorden moeten horizontaal worden geplaatst in de vakjes van de puzzle, zó, dat in de zwaar omlijnde vakjes, van boven naar beneden gelezen, een heel belangrijke zin wordt gevormd, die we allen ter harte moeten nemen.

De beginletter van elk woord is al in het eerste vakje ingevuld. En het eerste cursieve woord is al op zijn juiste plaats gezet. Geef u de andere cursief gedrukte woorden hun juiste plaats?

Als u de belangrijke zin in de zwaar omlijnde vakjes hebt gevonden, schrijf die dan op een briefkaart, schrijf uw naam en adres er bij en stuur de briefkaart vóór 5 Januari aan het Bijenhuis te Wageningen.

ELKE INZENDER ONTVANGT EEN AARDIGE VERRASSING.

De inzenders van geheel goede oplossingen dingen mee naar de volgende prijzen:

1e prijs: Complete SPAARKAST, bestaande uit broedkamer, honingkamer, dekplank, reisraamseparator, dak met zink, de originele spaarkast-voerbak, ramen en afstandblikjes, of een waardebon van **VIJFTIG GULDEN**.

2e prijs: COMPLETE ENKELWANDIGE SIMPLEXKAST of 'n waardebon van **DERTIG GULDEN**.

3e prijs: EEN ONTZEGBAK of een waardebon van **VIJFTIEN GULDEN**.

4e prijs: EEN STUIFMEELVAL of een waardebon van **VIJF GULDEN**.

5e t/m 10e prijs: EEN DRAADROOSTER of EEN MERKAPPARAAT „STELLA” of „HET KLEINE BIJENBOEK” van JOUSTRA of EEN GLASDEKRAAM of EEN ONTZEGBLORK of HET NIEUWE BOEK VAN DE HEER VAN GOOL of EEN WAARDEBON VAN f 2,50.

Als er meer goede oplossingen zijn dan prijzen, beslist het lot.

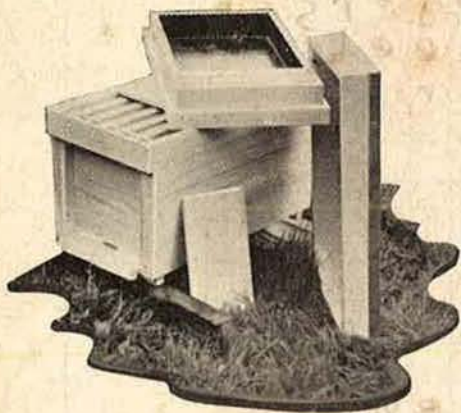
The crossword puzzle grid contains the following handwritten solutions:

- Oortje
- Dargen
- Vloer
- Honingpot
- Voorzwerm
- Warm
- Oortje
- Broed
- U
- Heidehoning
- D
- G
- Mede
- V
- Vliegpat
- N
- Fruit
- Reisraam
- M
- Zegelwas
- Vliegplank
- M
- Vegers
- Benteelt
- V
- Oortje
- S
- N
- A
- U
- Voederballen
- M
- Raten
- W
- Slingers
- A
- Z
- Ontzegbak
- B
- Genweide
- L
- V
- Volk
- V
- Voederen
- U
- Ontzegelen
- E

Nieuws over het zesraamskastje

DE OUDE BESTEMMING

Het zesraamskastje werd vroeger algemeen „Engels kastje” genoemd. Het werd gebruikt voor de export van bijenvolken op 6 ramen naar Engeland. De imkers, die op de bijenmarkten deze volkjes aanvoerden, noemden 't „marktkastje”. Het is eenvoudig van constructie, het reisraam maakt het voor het verzenden van volkjes op 6 ramen — ook in het binnenland — zeer geschikt en het is goedkoop.

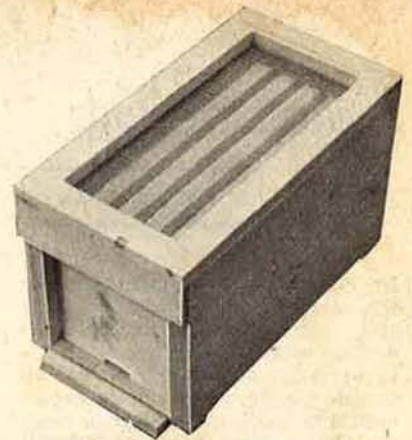

Gaarne zenden wij U gratis onze prijslijst.
Al onze prijzen zijn vrijblijvend.

Tel. 2863

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN

Druk: N.V. Uitgevers Mij De Gelderlander - Nijmegen

EEN NIEUWE BESTEMMING

Het Engels kastje heeft echter in een paar jaar tijds een geheel andere bestemming gekregen. Zij, die de moderne bedrijfsmethoden toepassen, maken er in de zwermtijd vegers (methode Baas en methode Evers) of vliegers (methode Jacobs) in. Als deze kunstzwermen met oude moer sterk genoeg genomen worden, ontwikkelt het broednest zich in zo'n kastje verbazend snel, vooral als men het volkje in drachtloze tijden voert. De hoofdvolken worden met broed en vliegbijen uit deze volkjes versterkt. Men bereikt daardoor, dat ook na het maken van de kunstzwermen en legcapaciteit van de oude moer aan het honingvolk ten goede komt.

EEN NIEUWE UITVOERING

Teneinde het kastje geschikt te maken voor zijn nieuwe bestemming, leveren wij het tegenwoordig in een geheel andere uitvoering.

Het eigenlijke kastje is gelijk gebleven. Ook het reisraam wordt er desgewenst bij geleverd.

Maar als we er een kunstzwerm in maken, dekken we de raampjes af met drie dekplankjes, die bijenruimte boven de raampjes laten.

Willen we het volkje voeren, dan wordt het voorste plankje weggenomen (zie foto). De voerbak (zie foto) sluit over het gehele kastje heen.

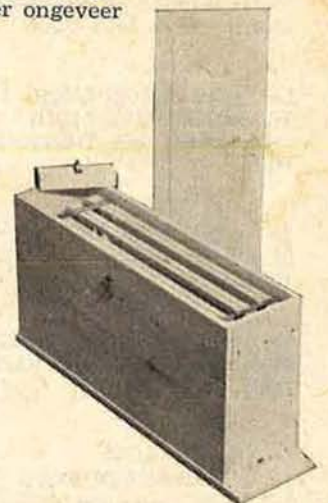
Het dak met zink past op de voerbak. Maar het past ook op het kastje zonder voerbak.

Het voeren en inwinteren van de zesraamsvolkjes is nu geen probleem meer. Bij toepassing van de methode-Evers (Aalster bedrijfsmethode) worden de zesraamsvolkjes overwinterd. Ook voor het overwinteren van een paar reservekoninginnen zijn de kastjes zeer geschikt. Men geeft zo'n volkje voor de winter ongeveer 10 pond suiker.

Zesraamskastjes zonder ramen	f 5.—
6 genormaliseerde simplexramen	f 1.14
12 genormaliseerde afstandblikjes	f 0.30
reisraam voor zesraamskastje	f 1.50
3 dekplankjes	f 0.75
voerbak	f 3.50
dak met zink	f 4.50
Zesraamskastjes, geheel compl.	f 16.—

HET DRIERAAMSKASTJE

ontworpen door Dr. Ir. A. Minderhoud, met drie genormaliseerde simplexramen en afstandblikjes en voerruimte is uitermate geschikt voor het voorkomen van bruidszwermen volgens de methode Driessen-Eekman.
Het kost geheel compleet . . . f 5.50

Giro 1171.